

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Loca Infesta,|| Hoc est:|| De Infestis,|| Ob Molestantes||
Daemoniorvm Et Defvncto-||rvm Hominvm Spiritvs,
Locis,|| Liber Vnvs.||**

Thyraeus, Petrus

Coloniae Agrippinae, 1598

VD16 T 1247

Capita Secvndae Partis. De indiciis atque argumentis, ex quibus conditio
singulorum Spirituum infestantium potest deprehendi, &

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61332)

DE LOCIS
INFESTIS ALTERA
DISPUTATIONIS PARS:
IN QVA

ARGUMENTA ATQVE IUDICIA,
Vnde molestantium Spirituum conditio cognoscitur,
aperiuntur & discutuntur.

ISAGOGÉ IN ALTERAM DISPUTATIONIS partem, de Locis Infestis.

Altera Disputationis pars in peruestiganda distinctione Spirituum, qui molestant, versatur. Cum enim propositum nobis sit modos, quibus ab infestantibus Spiritibus loca purgētur, præscribere: et non eadem ratione omnes Spiritus abigantur, quemadmodū nec una omnium Spirituum est conditio: omnino Spiritus ipsi prius cognoscēdi sunt, atq; distinguendi, ad quod hæc Secunda Disputationis pars seruit.

2. Non tamen omnium Spirituum, qui apparent, distinctiones hic inquirimus: illos solum, qui molestant, cupimus cognoscere: quia de his solis, non de omnibus, nostra Disputatio est. Alibi quoque de aliorum distinctione tractatum est.

3. Quoniam autem molestantes Spiritus duplicis sunt generis, humani & Demoniaci: prima nostra occupatio erit, ut quibus rationibus humani à Demoniacis distinguantur, aperiamus: tum deinde, quia
humani

humani quoq; duplicis generis sunt, secundo inquirendum discrimen, quo hi ab illis discernuntur, damnati, videlicet, à purgandis.

Porro distinctio humanorum Spirituum à Dæmonibus, vel à forma peti potest, qua conspiciuntur: vel à strepitu & tumultu, qui excitatur: vel ab oratione, quam ad viuos habent: vel à malis, quæ afferunt: vel ab officijs, quæ præstant: vel à locis, ubi degunt: vel à tēpore, quando grassantur: vel ex ingenio mortalium, qui Spiritus persequentes sustinēt: vel ex conditione persequentium Spirituum. Nos in singulis, quid verisimile iudicemus, docebimus.

DE NOTIS, QUAE DAEMONVM SPIRITUS ab humanis distinguunt.

CAP. XXVI.

An, & quæ forma distinguat humanos Spiritus à Dæmoniis.

Forme rationem magni faciendam esse indiscernēdis atq; distinguendis Spiritibus plerique sentiunt: quorum ut iudicium temerarium non est, ita leuis animi illud, citra omnem tergiversationem, admittere. Nos duobus aut tribus assertis, veritatem concludi existimamus. Primum est, formas quasdam esse omnibus Spiritibus communes; ex quibus proinde certum inter Spiritus, discrimen peti nequit. Alterum, quasdam Dæmones prodere. Tertium, quasdam probabiles cōiecturas de humanis Spiritibus facere.

Humana forma omnibus Spiritibus communis est. Illa se viuentium conspectui offerunt non defunctorum tantum hominum Spiritus; verum etiam Dæmoniis. Quot nos, superius, Spirituum molestantium exempla produximus sub humana forma; quorum tamen alij humani, alij Dæmoniis.

Facile forsitan, quis sibi persuaderi patietur, humanos esse Spiritus,

Spiritus, qui sub *humana* conspiciuntur forma: at non ita facile, sub *humana* latitare Dæmones. At tam facile est Dæmonibus *humanam* formam effingere, atque assumere; quàm aliam quamcunque. Nec hîc maior potestas: nec maior, quàm ibi, requiritur industria: nec cognitio maior.

4. Sub *humana* forma visi sunt plures. Primùm ille, quem Hildesheimenses Hutgen, à pileo, vocârunt; cuius superius capite 1. meminimus. Deinde duo alii, quorum Alexander ab Alexandro meminit lib. 4. Genialium dierum cap. 19. quorum vnus ei se socium præbuit, qui dirum facinus in patrem commissurus, Romam proficiscebatur; alter Thomam quendam, religiosum, trans flumen portare paratus erat. de quibus cap. 30. de Dæmoniacis. forsitan etiam is, qui Christum, in deserto, tentaturus accessit. Sed & sub *humana* forma sæpissimè Sanctos homines sunt aggressi, & de arce sanctitatis eos deicere conati. Quidam sub specie genitoris accessit VVilhelmû Pictauorum Comitem, & sanctissimum eremicultorem: vt in eiusdem vita refert Theobaldus, ca. 19. apud Suriû Tomo 1. Alius sub specie *mariti* miserabilis S. Melaniam: apud eundem Suriû, eodem Tomo. Tertius sub specie *Monachi* S. Dominicum: in eius vita lib. 3. cap. 12. Quartus sub specie *mulieris* S. Iustinam, quam Cyprianus aliquando deperit: quemadmodum in vtriusque vita scribit Metaphrastes. Et qui B. Vincentio molestus fuit, nunc referebat vastum *Aethiopem*; nunc venerabilem quendam, ætate grandem, *eremitam*, teste Petro Rauzanio, lib. 1. cap. 9. in vita eius. Qui verò Monachos tentaturus veniebat obuiam B. Benedicto, *medicus* videbatur; vt dicitur cap. 30. Vitæ ipsius à B. Gregorio descriptæ, Et nigellus *puer* visus est, qui molestus fuit S. Claræ: vt habetur ca. 13. in vita eiusdem. Et formosissimus *miles*, qui turpem consuetudinē habuit cum muliere, cuius mentio fit in vita B. Bernardi lib. 2. cap. 6. (Vide de hoc cap. 92. huius disputationis.) Qui Abbatem Nachonem tentauit, *puellæ Aethiopissæ*, quam ipse olim nouerat, speciem induit, teste Palladio in historia SS. Patrum, Sect. 26. De S. Martino refert Sulpitius in vita eiusdem c. 24. quod eadem nunc in forma *Iouis* exhibuerit, nunc in forma *Mercurij*: persæpe quoque simulârit *Venerem* atq; *Mineruat*. Et cùm in parentes suos sanctus vir visitaturus, præteriisset Mediolanum, eundem Spiritum sub *humana* effigie habuit obuiam, insultantiq; que, quod semper ipsi esset aduersaturus, respondit Martinus: *Dominus mihi adiutor, non timebo quid faciat mihi homo.* Hoc cap. 4. Sulpitius. Atque vt ex Gentilium historia etiam exemplum depromamus.

Sub

Sub humana, & quidem grandioris mulieris sese exhibuit Curtio Rufo. Rem totam his verbis refert Plinius, lib. 7. Epistolarum, Epist. 27. *Tenuis, inquit, & obscurus obtinenti Africam comes haeserat: inclinato die spatiebatur in porticu, offertur ei mulieris figura, humana grandior, pulchriorq., perterrita Africam se, futurorum praeunquam dixit. Iturum enim Romam, honoresq., gesturum, atque etiam cum summo imperio in eandem Prouinciam reuersurum, ibiq., moriturum. facta sunt omnia.* Ita Plinius. Nec Iudæis humana specie Diabolus defuit. Indutus aliquando formam Moyſis, Iudæos accessit, & se ducem iis, in promissionis terram futurum pollicitus est. induxit persuasos ad mare transfretandum: sed plurimi ipsorum vndis inuoluti, suffocati sunt. Vide Sigebertum circa annum Christi 438. Omnibus addamus illum, qui anno Domini 1153. qui in Furnensi agro, pago Eggafridi inferioris Germaniæ, Gerardum Ducem Betaniæ se mentitus est, & diu multumque variis præstigiis hominibus illuſit: qui tandem à Diacono quodam Rodolpho adiuratus, quod erat, immundum se spiritum esse, confessus est. Ita Iacobus Mayerus lib. 5. Annalium Flandriæ, anno 1153.

Quid, quod non humanam tantum formam effingant Spiritus hi Nequam; sed in Angelos lucis se quandoq., transferant? Hortatur quodam loco Corinthios (2. cap. 11.) Apostolus Paulus, ut sibi à falsis Prophetis caueant: & idcirco putat eos non posse nimium esse cautos; quod sint operarij subdoli transfigurantes se in Apostolos Christi. Nec hoc vult ipsis mirum videri; cum etiam ipse Satanas transfiguret se in Angelum lucis. Et sub Angeli specie se exhibuit S. Elphago, Episcopo Cantuariensi: quemadmodum in vita eius scribit Osbertus, eiusdem Ecclesiæ Episcopus: Apud Surium Tom. 2. B. item Osualdo VVigornienti Episcopo: apud eundem Surium, Tom. 5.

Sed nec Angelorum forma contenti; etiam Christi simulant speciem atq., imaginem. Cum morti proximus esset sanctissimus Martinus, ea se specie ipsi exhibuit Dæmon; quæ Christum referret: & quæ, nisi habitus versipellem prodidisset, fortè vir sanctus deceptus fuisset. Quocirca non deformitatem vultus, quæ nulla erat; sed peregrinum & alienum, à Christo, habitum Dæmoni obiecit, dicens: *Dominus Iesus Christus non purpuratum, aut diademate renitentem se venturum esse prædixit.* In eadem Christi specie se exhibuit Sedundello (cuius in vita Friardi reclusi mentio fit apud Gregorium Turoensem, lib. de vita Patrum cap. 10.) atque ut eremum relinqueret;

auctori

132
 auctor fuit. In eadem Valenti, eremi cultori; quemadmodum ad longum describit Palladius in Historia SS. Patrum, Sectio. 28.

7. Nec mirum est, *humanas formas vultusq;* Dæmones effingere: quoniam non ipsis tantum propositum est; vt viuentibus terrorem atque horrorem incutiant: etiam quærunt mortalium perniciem, atque animæ interitum; quem cum ficta *hominum* forma possint procurare; ita *humano* vultu quærunt, vt interimant; quemadmodum peregrinis formis, vt terreant. Hoc primum. Secundum sequitur.

8. *Quedam tamen formæ & facies Dæmones produnt.* Quæ verò? Illæ omnes secundi, & tertij ordinis, quarum Theſibus 11. & 12. Capitis decimi noni mentionem fecimus, *brutorum, & monstrorum animalium.* Produnt, inquam, Dæmones; quia & Dæmonibus optimè conueniunt; &, vt sub his defunctorum hominum Spiritus prodeant, nulla cogit necessitas, nulla ratio probat.

9. Et quidem optimè Dæmonibus illæ conueniunt: siue fines attendamus, qui Dæmonibus sub his laruis propositi sunt; siue rationes diuinæ prouidentię, quæ etiam in hoc negotio non desideratur. Propositum est Dæmonibus terrorem incutere & molestare: annon hîc magis ferarum & brutorum horrendæ; quàm humana, per se amica, species seruit? Diuinę prouidentię ratio postulat; vt & conditionem suam intelligant Spiritus: quæ ob peccatum miserima est, atque à brutorum, monstrorumq; vix differt. & vt homines cognoscant, quàm à Dæmonibus sibi cauendum sit, quorum exterior etiam & simulata forma, argumenta summæ crudelitatis præbet.

10. Vt sub his formis hominũ Spiritus prodeat, *nulla ratio cogit.* Nam illi, vel viuentiũ rebus interfunt, vt ipsorum subsidiis iuuentur, quod purgandis Spiritibus propositum est: vel vt diuinæ iustitiæ in se præbeant testimoniũ, & bene, cum sua ignominia, pœnas luant, quas malè viuendo contraxerunt: qui finis in damnatis spectatur. Vtrobique; vt forma humana appareant, necesse est.

11. Quòd si quandoque peregrinum quid, vel monstruosum in humanis Spiritibus obseruatur; tantum illud non crediderim; vt aliam speciem formamq; tribuat; propterea, quod, vt diximus, semper hi Spiritus, vt cognoscantur, videantur apparere: cognosci verò nequeant, nisi humanam, & propriam propemodum referat. Hoc secundum.

12. Formæ igitur brutorum atque monstrorum produnt Spiritus Dæmoniorum. Et familiares hæ sunt Dæmonibus, id sequentibus

bus docemus. D. Basilius in Isaia cap. 2. refert illos sæpe hominibus petulanter insultare felis, mustela, & canis se discerpentis specie. Aluarotus à Minues, Ouieda, & qui Indorum occidentalium mores scriptis mandârüt, frequentissimos aiunt illis esse Dæmonū occursum, modò hac, modò alia animãtis facie se ostendētium. Andreas quidam Italus in canis caci & rufi specie secum ducebat Dæmonem, anno 1548. qui vniuscuiusque arcana aperiret, stupendaque alia ederet, ita V Vesper. in Iustinū. Cornelius Agrippa cacodæmonē nigri canis forma, quotidianum asseclam habuit, cui collare erat lororum magicis per clauorum emblemata notis inscriptum. hoc Iouius in Agrippæ Elogio. Sic Dæmones septem in Nicæa ciuitate inter sepulchra delitescabant sub forma canis, qui obuios quosque lacefferent, donec eos S. Andreas, rogante populo, in solitudinem exegit; teste Abdia, in Hist. Apost. Equorum etiam species referunt. Commemoratur Olaus Magnus lib. 3. Histo. Septent. cap. 19. Hodingum Danorium Regem, in suum regnum, quo nonnullorum factione fuerat eiectus, per immensa maris spacia ab Othini Dæmone in equi specie esse reductum. Seruit quoque hinc nobis Sagarum confessio. Illarum vna, teste Nicolao Remigio, lib. 1. cap. 7. de Dæmonolatria, retulit, cum se Martinellus suus caphinam inuiseret, modò auis per fenestram inuolãtis, modò leporis aut muris circumcurrentis formam induisse. Alia asseruit sub atri canis specie à se itidem in carcere visum: alia obseruatum instar cancri: alia in carcerem illabi consueuisse per cancellos felis aut pusilla alicuius bestie habitu. Hęc Remigius. Sed ad tertium.

Tertiò dicebamus Quasdam formas probabiles coniecturas facere; quòd hominum, non Dæmonum Spiritus sint, qui viuentibus adsint. In harum numero vel solam, vel certè præcipuam dixero illam, quæ ita humana est, vt peregrinum, & ab humana alienū habeat nihil: & nec vlla sui parte, nec peregrino colore, nec figura, nec habitu, nec gestuū aut morum leuitate, nec mole, nec paruitate ab humana degeneret.

Hanc humani Spiritus indicem esse nullus dubitat. Quid tam humanum Spiritum repræsentare potest, quàm humana forma? & quidem talis, qualem cum corpus agebat, & fonebat, Spiritus efficiebat? Quod verò hæc non facillè alium, quàm humanum, Spiritum repræsentet; inde coniectura accipitur; quòd sub humana Dæmones vix conspiciantur, nisi etiam sui aliquod indicium, quadam humanæ formæ deformatione præbeant; ex qua illos, vt ex vngue Le-nem, facillè depræhendas.

Hinc est, quòd qui vel Spectris territi, vel quouis modo à

P

Spiritibus

Spiritibus tentati sunt; si præter humanam Speciem notassent nihil; non Dæmonum, sed hominum Spiritus crediderint, qui viderentur. Contrà, pro Dæmonibus habuerint; si humana Species vitium aliquod, vel parte sui, vel colore, vel habitu, vel nimia mole, vel exiguitate corporis referret. Non dubitavit esse hominis Spiritum Imperator Nero, qui matrem suam referebat, de quo 1. cap. At Thomas Monachus, teste Alexandro ab Alexandro (lib. 4. Genialium dierum cap. 19.) quem se socium itineris hominem habere credebat; tandem deprehendit verum esse Dæmonem; non aliunde, nec prius; quam ubi pedes ipsius transitori vadum, *beluæ* non hominis pedes animaduertit.

16. Ex dictis sequitur *duobus modis* formam externam Dæmoniorum Spiritus prodere. Alter est, si sub *brutorum & monstrorum* figura conspiciantur Spectra. Alter, si sub humana; sed tali, quæ *vitium* quoddam habeat, & ab hominum usitata, quodam modo, degeneret.

17. Vitium porro multis modis in forma accidere potest. Aut partis alicuius additione; vt si caudatus sub humana forma appareat Spiritus; aut partis detractio; vt si sine capite, brachiis, vel alia notabili parte; aut figura; vt si pedibus referat leonem, auribus asinum; aut excessu quantitatis; vt si prodigiosa magnitudinis conspiciatur; aut quantitatis defectu; vt si infra omnem humanam appareat quantitatem; aut habitu; vt si peregrino prorsus, & cuius apud homines usus non est, videatur; aut motu corporis; vt si nimium gesticuletur, & incessus dissolutior sit, atque homini minime conueniens, &c. Itaque dubium non erat, quin Dæmon esset, quem fratres quidem loquentem audiebant, sed tamen videre poterat nemo; Videbat autem S. Benedictus, *teterrimum* vt loquitur S. Gregorius, & *succensum*, & qui in ipsum ore oculisque, flammantibus, sequi videbatur, quando S. vir in monte Cascini contriuit Idolum Apollinis, & eiusdem templum conuertit in Oratorium S. Martini. Historiam hanc pluribus verbis refert Cæsar Baronius Tomo 7. Annalium, circa annum Domini. 529. ex cap. 8. lib. 2. Dialog. B. Gregorij.

18. Et vitiosa hominis forma Dæmones frequenter sagis se exhibent. Refert Nicolaus Remigius de Dæmonolatria, lib. 1. capite 7. plurima exempla earum, quæ omni exceptione maius huius rei testimonium dederunt. palamque confessæ sunt *facies* Martinellis suis fuisse *obscuras atrasque; lumina penitus abdita, & instar flammæ micantia; oris rictus sparsos, profundos; ac perpetuo olidi sulphurei, aliquid estuantes.*

antes: manus strigosas; & villis atq; hamis deformes, pedes corneos bifidosq; staturam nunquam iustam; sed aut breuitate, aut vastitate semper aliqua insolentem; totamq; adeo seriem extra modum. Addidit alia Martinellū se quandoque vidisse capite vel altero pede truncum, mutilum que cum fortè saltationes nocturnas vna cum suis agitare. Hæc Remigius.

Atque ita de forma, quæ Dæmoniorum Spiritus prodit. His vnum addo ex iam dicto Remigio (lib. 1. ca. 23) inter omnes pecudum formas vnam hirci ipsis gratissimā esse, maximè tum, cum se obseruantia aliqua sagis colendos exhibent. Huius dat causam: quod forma hæc moribus ingenioque, ipsorum conueniat. Hircorum, inquit, præter ceteras pecudes nobilitatur *græueolentia*: nulla re tam certo suam Dæmon testatur præsentiam, quam odoris fæditate intolerabili. Hircorum *libidinosa obscenitas* etiam Prouerbio locum fecit: hoc vnum dæmon præcipuè satagit, vt suos rebus venereis quam maximè deditos habeat; & ne desit occasio, ipse se quoties illis occurrit, in eam formam induit, quæ huic vsui sit accommodatissima. Hircorum in obuios quosque sæpe *profusa petulantia* est: nulla non obit, ac pererrat terrarum loca dæmon, dum offendat, in quem impetum incursumq; faciat. Hirci *salua fructibus venenum* est, teste Varrone lib. 1. de Re rustica, cap. 2. eiusque dentes *satis intricatus* ab pestis præsentissima: *Satanæ viperinus* morsus est, afflatus lethalis & exitiosus. Hirci *obtus trux & ferox, frons cornibus aspera, barba promissa & inculta, villi temerè pendentes, succincta crura, totus habitus corporis ad fæditatem comparatus*: & hæc dæmoni conueniunt. Vide plura, si placet, apud Remigium.

CAP. XXVII.

An, & qui strepitus humanos Spiritus à Dæmonibus distinguant.

Altera ratio, qua Spiritus deprehenduntur, est strepitus & qui se in aures insinuat, sonus. Et quia eadem quandoque solet esse ratio veri distinctionis, quæ cognitionis, verum ex strepitu excitato, & simulatis clamoribus deprehendi valeat, qui dæmoniorum sunt Spiritus, qui hominum, hoc capite explicandum est.

Diximus superius varios esse, qui à Spiritibus excitantur, sonos: verum *duobus generibus* comprehendi videntur omnes. Quidam

dam speciē habent eorū, qui non nisi à *viuentibus* excitātur: vt sunt vox, clamor, risus, gemitus: quidam *nudi* sunt *soni*, & rebus quoq; vita destitutis conueniunt. An fortē priores illi humanos Spiritus produunt, posteriores Dæmones? *Non hinc distinctio Spirituum perfecta* sumitur. dæmones, vt nudos, siue non viuentium sonos; ita viuentium perfectē excitare possunt.

3. Rursus viuentium soni duplicis sunt generis: alij articulati; alij confusi, siue *non articulati*. Illi proprij sunt hominum; hi etiam brutorum animalium. An fortē ex illis Spiritus deprehenditur humanus; ex his Diabolicus? Quidquid sit de his posterioribus; priores illi *non solis hominibus tribuendi sunt*: quocirca nec solos homines produunt. Esto vox vera, articulataque homini conueniat: at vox non vera, quantumuis articulata, qualis hīc est, dæmonibus conuenire potest.

4. Fortē sonus articulatus talis, qui *conceptus mentis sit index*, si audiatur; ab humano tantum erit Spiritu, humanumque Spiritum probabit? *Nec hoc dici potest*. Qui possunt edere sonos, Diaboli Spiritus; possunt & articulatos sonos: & eos, qui mentis atque conceptuum indices sunt, formare.

5. Est in sono alia differentia, qua alij *acuti*, alij *grauēs* dicuntur. Vtrique excitantur à Spiritibus: utrique auribus viuentium hauriuntur. Verum quemadmodum iam dicti Spiritus non produunt; *ita neque hi*. Possunt acuti & graues excitari à Spiritibus humanis; possunt excitari à dæmonibus.

6. Præterea sunt quidam, qui grauiter audientium *aures perstringunt*: sunt alij, qui *suauiter afficiunt*. An fortē illi produunt crudeles, & truces Dæmones; hi, si non omnibus, saltem aliquibus defunctorum hominū Spiritibus sunt proprij? *Nec hoc quidem*. Qui in Angelos lucis se transferunt Nequā Spiritus; non possent Angelorum etiam linguis loqui, & aures demulcere.

7. Nicolaus Remigius lib. 1. de Dæmonolatria cap. 8. ex duplici voce videtur docere dæmones prodi. *obscura* atque *exili* siue debili. Prius probat exemplis Maleficarum plurium, quæ dæmonibus, suis Martinellis confessæ sunt *vocem esse, qualem emittant qui eos in doliū, aut testam rimosam insertum habent*; alterum testimonio Hermolai Barbari, qui teste Petro Crinito, li. 7. de honest. discipl. cap. 2. testatur à se auditam fuisse vocem *subfibilantis Dæmonis*, cum ille forte de Aristotelis Entelechia interrogatus, sibi & Georgio Placentico, respondiisset. Ad hęc accedit, quod Psellus li. de dæmō. docet Dæmones *dedita opera tenues & exiles voces* edere, vt eo-

rum mendacia propter indistinctā illius obscuritatem minus deprehendatur. Et Cennadius Patriarcha Constantinopolitanus *vocem confusam inaudiuit* Spectri ad altare nocte stantis, cum ille id iurgabundus increpasset, vt Cedrenus, Calistis, & Theodoretus in additione ad Zonaram Tom. 3. lib. 1. collectan. Histo. Eccles. scriptis suis testatum relinquerunt. Assyriorum etiam & Chaldeorum *λεξανομαδύρεα* hoc præstare solebat, vt Dæmones è pelui *stridula voce & tenui sibilo* verba ederent. Hæc & his familia dicto loco Nicolaus Remigius, sed non hoc finæ ab ipso sint dicta, quasi hac vocū differentia Dæmoniorum Spiritus velit distingui ab aliis Spiritibus. Omnibus Spiritibus dictæ voces *possunt* conuenire. & vt dictæ *conueniunt* Dæmonibus, ita dictis contrarię *possunt* iisdem conuenire. Solum docet Remigius Dæmones dictas voces in assumptis corporibus edidisse.

Veruntamen, quamuis ex iam dictis Spiritus humani à Dæmonibus non distinguantur; quidam tamen soni sunt & strepitus; qui solis Dæmonibus videntur conuenire: quidam, qui probabile indicium præbent humanorum Spirituum: ex quibus proinde aliqua Spirituum discretio, atque differentia peti potest.

Duplices verò sunt, qui Dæmones habent auctores. Principio illi, qui non nisi bruta animantia atque horrenda monstra referunt: dum deinde, qui cum ingenti tumulu sunt, & corporum magna agitatione atque motu;

Vtrique vix alios, quàm Dæmones, possunt habere authores. Sed & solis Dæmonibus conuenientissimè tribuuntur. *Priores* quidem, quia non alia horum tumultuum, & sonorum, qui à Spiritibus excitantur, ratio; quàm formarum peregrinarum, atque monstrarum. Quemadmodum igitur formis se visui obiiiciunt, & insinuant: ita brutorum animalium, & monstrorum effictis vocibus auditui. *Posteriores* verò, partim quia solùm ob molestiam afferendam excitantur; quæ præcipuè in locis infestis ab infernalibus Spiritibus quæritur; partim, quia sæpe humanis viribus fieri nequeunt.

Accedit quòd nulla ratio cogat, vt hos tumultus & brutorum animalium inconditos clamores humanis Spiritibus tribuamus. Quibus enim tribuemus? Purgandis? At quod illis, dum ad nos redeunt, propositum est, non hos clamores exigit. An damnatis? At quãuis molesti esse cupiant; quia tamen diuinæ prouidentię ratio postulat, vt magis se prodant, quàm noceant; potius humanos, vt ita dicam, tumultus & sonos, quàm brutorum excitare dicendi sunt.

Atque

118
 11. Atque hinc est, quod sancti viri præsentiam Dæmonum deprehenderint ex barritu, sibilo, rugitu, ululatu, grunitu, & his similibus brutorum animalium vocibus. Vide caput 19. præsentis Disputationis. Hoc etiam modo se prodidit spiritus Nequam in domo quædam apud Corinthios, quam Dacius Episcopus Mediolanensis aliquando inhabitavit. Rem totam ex 3. Dialog. cap. 4. verbis B. Gregorij ascribimus. potest enim pluribus locis in hac Disput. seruire. Tempore igitur Iustiniani, cum Dacius vrbi Mediolanensis Episcopus, causa fidei exactus, Constantinopolim pergeret, Corinthum deuenit. Qui cum largam domum ad hospitandum quæreret, que comitatum eius totum ferre posset; & vix inueniret; aspexit eminus domum congruentis magnitudinis, eamq; sibi preparari ad hospitandum iussit. Cumq; eiusdem loci incola dicerent, in ea tunc manere non posse; quia multis iam annis eam Diabolus inhabitaret; vir Venerabilis Dacius respondit dicens: Imò ideo hospitari in eadem domo debemus, si hanc magnus spiritus inuasit, & ab ea hominum habitationem repulit. In ea igitur sibi parari iussit, securusq; illam, antiqui hostis certamina toleraturus intravit. Itaque in tempesta noctis silentio, cum vir Dei quiesceret, antiquus hostis, immensis vocibus, magnisq; clamoribus cœpit imitari rugitus leonum, balatus pecorum, ruditus asinorum, sibilos serpentum, porcorum grunitus, stridores fornicum. Tunc repente Dacius, tot vocibus excitatus, surrexit, vehementer iratus; & contra antiquum hostem magnis cœpit vocibus clamere dicens: Bene tibi contigit, miser. Tu ille es, qui dixisti ponam scdem meam ad Aquilonem, & ero similis altissimo. Ecce per superbiam tuam poris & orictibus similis factus es. & qui imitari Deum indignè voluisti; ecce, vt dignus es, bestias iusitaris. Ad quam eius vocem Dæmon erubuit: & fidelium habitaculum domus facta est. abscessitq; mendax & infidelis spiritus. Hæc Gregorius: & post eum Baronius Tom. 7. anno 540.

12. Interim tamen, inter duos iam dictos modos, ex priori certius argumentum desumi dixerim, quàm posteriori: quamuis fortè nec prior ita sit certus, vt exceptionem nullam admittat. Miserrima damnatorum conditio forassis hos quandoque clamores exprimit. Nequitia etiam eorum summa efficit, vt cum mortalibus nocere desiderent, etiam hos tumultus, qui ad nocendum magis accommodati sunt, edant.

13. Sed Quomodo humani hinc spiritus deprehendantur, dicamus. Vnum ego hinc sonu pro ipsis non leuè argumentu præbere existimarem; illum videlicet, qui tristis animi, certa quædam signifi. at. o est; vt sunt suspiria, gemitus, fletus, illachrymationes. Quamuis enim hæc etiam Dæmones possint habere authores; humanis tamen propria vide

videntur: humanis magis conueniant: & humanis magis, quàm Dæmoniorum Spiritibus seruiunt.

Propria videntur esse humanis. quoniam gemere, flere, lachry-
mari hominum sunt propria; vt ob id, quemadmodum ex pro-
pria hominis forma haud leuè; ita hinc, si non magnum, aliquod
saltem argumentum sumi debeat. 14.

Humanis magis conueniunt, propterea, quod testificatio sint
prementis doloris, quem vt præ aliis, exprimant humani Spiri-
tus, Deus in hoc Spirituum ad nos reditu postulare videtur; nimi-
rum vt sic defunctorum miseras mortales intelligant: & ipsorum
exemplo edocti sibi caueant, melioraq; sectentur: quæ Spirituum
diabolicorum planctu & ciulatu, qui alterius ab hominibus natu-
ræ sunt & conditionis, non ita commodè præstari posse videban-
tur. 15.

Sic suspiria hæc atque gemitus, non tam dæmonibus *seruiunt*,
quàm humanis Spiritibus. si non omnibus, profectò bonis & pur-
gandis. Etenim ad commiserationem excitandam omnino apta
sunt. Quidni igitur iis tribuenda, quibus misericordia fieri potest?
At dæmoniorum Spiritus, & misericordia indigni: & misericor-
diam nullam sperant: sperant autem, & digni sunt Spiritus pur-
gandi. 16.

CAP. XXVIII.

*An, & quæ oratio distinguat humanos & Dæmo-
niorum spiritus inter se.*

Non strepitus solùm, tumultus, & inconditi soni audiun-
tur à Spiritibus excitati: audiuntur & *orationes*, quas ad
homines habent: & ob id præsens Disputatio postulat, vt
non strepitus tantùm; verùm etiam *orationes* inuestige-
mus: vt, Vtrum illæ quoque aliquod discrimen suppeditent, in-
telligamus. 1.

Et quidem si vnus generis essent omnes *orationes*, frustra hîc
labor susciperetur: (in vna enim eademque oratione, & quæ sibi
semper est similis, quod discrimen constituas?) nunc quia ora-
tionum genera sunt plura, non potest esse inanis hæc Disputatio:
forsitan etiam eò difficilior, quo genera sunt plura. 2.

Sunt orationes quædam *enunciatiuæ*; in quibus verum est vel
falsum. Sunt aliæ *non enunciatiuæ*; quæ quamuis perfectum sensum
contineant, non tamen verum significant aut falsum. Rursus prio-
res, vel præteritum tempus respiciunt, vel præsens vel futurum.
Posterio- 3.

Posteriores autem nunc deprecatiuæ sunt, nunc imperatiuæ, nunc interrogatiuæ, nunc optatiuæ, nunc vocatiuæ. Præterea omnibus potest accidere, ut vel bonæ sint, vel malæ, &c.

4. Et omnes hæ orationes à Spiritibus habentur: Et, quod magis est, ab omnibus omnes possunt haberi. quocirca & de omnibus ex amea posset institui. Verùm, quoniam res propemodùm esset infiniti negotij; aliquas, quæ familiariores sunt Spiritibus, & discrimen inter ipsos certius prodere videntur, discutiendæ sunt.

5. Hæ sunt, *apertè mala: ad bonum hortatoria: boni petitoria: occultorum reuelatoria: & vana:* siue, quæ non nisi ostentationis causa, aut leuiter susceptæ sunt.

6. Hæc genera. In singulis generibus species plures. *Apertè mala* sūt, quæ vel in iniuriã cedūt Dei: vel proximis incōmodāt: vel ad hæc inuitant. Primi generis sunt blasphemiæ: secundi diræ imprecationes, conuitia, contumeliæ, detractiones, mendacia, turpiloquia, & si quæ aliæ. Tertij, quæ ad dictos quouis modo deducunt.

7. *Ad bonum hortatoria*, pro bonorum serè generibus multiplices sūt: sed tamen illorum propriè bonorum sunt, quæ sunt libera, & per nos quouis modo præstantur: ut sunt eleemosynæ, ad Deum oratio, ieiunium, & quarumcunque virtutum officia, &c.

8. *Boni petitoria*, orantis bonum attendunt. quæ & ipse, pro genere bonorum, distribuuntur; & apud Spiritus, potissimum cernuntur in operibus ijs, quibus iuari possunt: ut sunt peregrinationes, sacrificia, orationes, opera misericordiæ corporalia, &c.

9. *Occultorum reuelatoria*, vel præteritum tempus respiciunt, vel præsens, vel futurum. Horum enim, quamuis quædam, natura sua occulta non sint; pro ratione tamen cognoscentium occulta esse possunt. Cum his secreta cordium, quorumcunque, coniunxero.

10. *Vanas orationes* vocamus, in quibus dictorum nihil propositum est: sed quæ ioci aut leuitatis causa suscipiuntur; & vix aliud, quàm loquentium ostentant actiones. Hæ generum species. *An his humani Spiritus distinguuntur à Dæmonibus?*

11. Si aliqua oratione distinguuntur; non nisi *boni petitoria*, atq; *occultorum reuelatoria* distinguuntur. Illa ex se est humanorum Spirituum: Hæc ex se propria Dæmonū. *Cætera tres & Dæmonibus, & humanis Spiritibus* (quamuis non omnibus) *communes sunt.*

12. Tria igitur, ut sua huic assertioni veritas constet, demonstranda sunt. Primum est, esse tria orationum genera, quæ communia sunt Dæmonibus, & humanis Spiritibus quibusdam: quæ ob id Dæmonum

num

num spiritus ab humanis, vniuersè, non distinguunt. Deinde, vnum genus solis Dæmonibus competere. Tertiū, vnum humanis spiritibus esse proprium, & ob id ex his duobus discrimen inter humanos atq; Dæmoniorum spiritus peti posse. Doceamus singula.

De aperte malis, quod Dæmonibus sint familiares, certum est. Quidni aperte malas affectarent, quorum studium est, vt etiam ex se indifferentes; etiam ex se bonas adulterent? sed & nulla est, in vniuerso malarū genere, quam refugiant: nulla, quam non aliquando vsurpent. Primi & Secundi generis ab ipsorum ingenio non abhorrent, in Dæmoniis probant, per quos plaustra blasphemiarum, conuitorum, detractionum, & mendaciorum quandoq; euomunt. Exempla in promptu sunt. Quidam ipsorum à Theodoro Archimandrita eiciendus ex puella, quam 28. annis miserè vexarat, ipsum vocat meretricis filium, quemadmodū in Theodori vita testatur Georgius presbyter, apud Surium Tom. 2. Alius meretricem clamabat sanctissimam virginem Euphrasiam, cum sibi vim à virgine afferri sentiret. Et hoc in eius vita, Tom 2, apud Surium. Sic in conuitia effundebatur ille, quem S. Maltouius Episcopus eiecit, cuius res gestas describit Sigebertus Monachus. Ab alio debuit Bernardus audire quod porcellos ederet, & deuoraret brassicas. habetur in vita eius lib. 2. cap. 4. Et Benedictus cum aliquando importuno Spiritui non responderet, Maledictus ab eodē, per summam contumeliam est vocatus. teste B Gregorio. Hæc pro primo & secundo genere. Pro tertio genere sunt, qui molestârunt SS. Melaniâ atq; Claram: Vincentium atq; Sedundellum: vt alios innumeros præteream. Melaniæ persuadere conati sunt, vt relicta fide orthodoxa, sectaretur blasphemiam Nestorij, vt in eius vita habetur apud Surium, Tomo 1. Claræ, vt de studio orandi aliquid remitteret. & hoc apud Surium Tom 4. Vincentio, vt relicta seiori vitæ disciplina, genio in florida ætate indulgeret, teste Petro Panormitano, lib. 1. cap. 6. in vita eiusdem. Sedundello, vt valefaciens eremo, patrandis miraculis operam nauaret, quemadmodum habet Gregor. Turonens. in vita Friardi ca. 10 lib. de vita Patrum. fuit alius quidam. cuius cap. 92. nequitiam referemus, qui scdillimum coitum mulieri cuidam suavit, & persuasit.

Veruntamen quamuis hæ Dæmonibus familiares sint, non tamē solis sunt familiares. Etiam damnatis defunctorum Spiritibus cōueniunt Non refugiunt hi blasphemias; quibus datum est os loquens magna & blasphemias. Apocal. 13. Non refugiunt mendaces; qui socij sunt.

Q

DE LOCIS INFESTIS

122

sunt Patris mēdaciorem. Non mali imprecatorias; qui omnes vel-
lent esse socios pœnarum. Non calumniatorias, aut detractorias,
qui, vt Dæmones, magna erga viuentes *flagrant inuidia*, &c.

5. *Hortantur etiam ad bonum aliquando Dæmones.* Non quòd bene no-
bis velint; sed vt sub specie boni elaqueent, & decipiāt. Itaq; ad bo-
na malè hortantur. Non curant versipelles, quid agant miseri mor-
tales; bonum an malum; modo operum authores perdant, & ad æ-
terna supplicia pertrahāt. Ioanni Garlino Eremitæ, cuius Thefi 10.
cap. 14 mentionem fecimus, quidam suavit, ne filiam comitis Bar-
celonēsis Guifre, quam ille in sui custodiam susceperat, à se dimit-
teret, magnoq; animo contra carnis tentationes certaret: verùm
fornicationis atq; homicidij subsecuta vitia veteratoris animum
prodiderunt. sic alius Iustinæ egregiè suavit virginitem; verun-
tamen ita, vt proposita difficultate & periculo auerteret virginem
à virginitatis proposito. quemadmodum in eius vita scribit Meta-
phrastes. Alius sub forma puellæ in Eremo errantis, S. Victorino
Episcopo vrbs Aminternæ, cùm eremum incoletet, commenda-
uit hospitalitatem, atq; vt sibi, nocte instante, in eadem cella per-
manere; & contra bestias tutò esse liceret, rogauit: & persuasus vir
sanctus, luxuriæ crimen incidit. Ita Ado Treuirensis in Martyrol.
Et fuit, qui doceret S. Gutlacum Anachoretam, leuiore esse pro
sancto viro abstinentias biduanas, aut triduanas in hebdomade: æ-
mulandum esse ieiunium quadraginta dierum Moysis & Eliæ: sci-
licet, vt grauiori abstinentia vitam abrumperet. Apud Surium
Tom. 2. in eius vita. Hæc causa fuit, quæ B. Antonium mouerit, vt
etiam bona consulentibus Spiritibus non putauerit acquiescendū.
*Si orare, inquit, compellunt: si ieiunia suadent, non ex eorum nos meritis
id agamus, sed ex nostra consuetudine.* Ita de Antonio, in eius vita, A-
thanasius.

6. *Et in hoc Dæmonum emulatores sunt mali hominum Spiritus.* Depre-
hensum est, hos quoq; sua oratione, aliquibus bonorum fuisse au-
thores: verùm peruerso animo, prauo nocendi studio. Cuius hoc
clarum argumentum, quod, vt Dæmones, bene agant nihil; vt sæ-
pius ex B. Gregorio dictum est.

7. Tertium orationum genus, à quo nec Dæmones, nec damnato-
rum hominum Spiritus abhorrent, est; quod *vanitatis seu leuitatis est
plenum.* An hoc potest alienum esse à Dæmonibus; qui à Domino.
(Iohan. 12.) *Principes dicti sunt mundi? mundi, in quo vanitas vanitatum,
& omnia vanitas? Eccles. 1.* An à damnatorum Spiritibus? quorum stu-
dium,

Hum. & cor (cuius oratio index est) dum viuerent, in vanis mundi rebus, & negotijs fuit totum.

Non igitur hæc orationum genera humanos Spiritus à Dæmonibus distinguunt, quia nec solis conueniunt humanis; nec solis Dæmoniorum Spiritibus, quemadmodum demonstratum est. 8.

Licet verò totum Dæmoniorum genus, à toto humanorum Spirituum non distinguant; distinguunt tamen totum Dæmoniorum genus ab aliquo humanorum Spirituum: illis scilicet, à quibus Deus purgatorias pœnas exigit. His nec conuenit oratio aperte mala: quia peccare non possunt: Nec quæ ad bonum, malo sine hortetur: quia hæc peruersa est. Nec vana aut leuis: vt qui, quæcunque loquuntur, magno cum consilio & ratione loquantur. 9.

Porro occultorum reuelatrix oratio (si tamen vera sit, & non falsa) pulchrè Dæmones ab hominibus distinguit. quia & Dæmones hæc possunt: & homines, quia ignorant, reuelare non possunt. Credendum non est, quòd Spiritus defunctorum, non beatorum, corporibus exuti, mox plus vi cognoscendi hinc valeant, adeoque cognoscant hic, quàm valuerint, & cognouerint corporibus inclusi. Cùm igitur corporibus inclusi, occulta, per se, non cognouerint, & reuelare nequierint; poterunt corpora exuti? At Dæmonum scientiam occulta non latent. Multis viis & rationibus ex iis quædam assequuntur: quemadmodum norunt docti. Quocirca & quæ tempore Romani Argiropoli Imperatoris in Tracensi prouincia, apud radices montis Cuzenæ, vox miserabilibus eiulatibus & lamentis à Mense Martio ad Iunium exaudita est, & clades Romanorum in Celisyria portendit, Dæmones, non humanos Spiritus prodidit. De hac Cedrenus. Sic Dæmonium fuisse dicimus, & non humanum Spiritum, qui Curtio Rufo prædixit, futurum; vt Romam proficisceretur: honores ibidem gereret: & cum summo imperio in Africam rediret, de quo Thefi 4. ca. 26. ex Plinij lib. 3. Ep. Sic deprehensus est esse Dæmon, ille, qui se Ducem Betaniæ Gerardum dicebat, in agro Furnensi pagi Eggafredi, cuius mentio facta est Thef. eadem, eodem capite. postquam occultum quoddam crimen inter Hillinum quendam religiosum virum, quod ille in iuuentute cum Theta virgine commiserat, prodidit. Rem prolixius describit Iacobus Meyerus lib. 5. Annalium Flandriæ, circa annum Domini 1153. 10.

Et oratio, boni petitoria, humanos Spiritus (quamuis non omnes) 11.

Q2

nes) à *Dæmonibus* distinguit. Quid ita? Quia *Dæmonibus*, vt aliquod sibi bonum petant, non conuenit: & si petunt; simulatè, non verè petunt. Verùm de hoc, posterius Capite quadragesimo.

CAP. XXIX.

An, & quomodo molestijs, quæ afferuntur: & malis, quæ inferuntur, Spiritibus auctoribus: possint distingui humani Spiritus à Spiritibus Dæmoniorum.

1. **F**acilè aliquis in illam sententiam concesserit, vt ex *malis & molestijs*, quæ à Spiritibus afferuntur, nullum putet discrimen, quo humani à *Dæmonum* distinguantur, posse deprehendi: Non solùm idcirco, quòd tam humani, quàm *Dæmonum* possint esse molesti; verùm etiam, quòd vtrique magna aliquando mala & detrimenta attulerint.

2. *Sunt molesti, sine vlla corporis læsione, Dæmonum Spiritus.* Res est clara quotidianis exemplis: & si vetera postulantur; probant inter alios, Spiritus, qui, in Scotia, arcem Sterlingi, gemitibus horridam reddiderunt. de quibus cap. 1. Sunt quoque, sine vlla corporis læsione, molesti *Spiritus humani*. vt probat Cleonica Byzantinæ virginis Spiritus; qui sola sua præsentia grauis fuit Pausaniæ Spartanorum Regi. quemadmodum dictum eodem primo; Cap.

3. *Influxerunt vulnere a Dæmonum Spiritus.* Expertæ sunt hoc, & suo malo probant, Virgines Verretensis Monasterij: & qui ex fodina Georgiana sublatus est operarius. de quibus l. cap. Et *humanos Spiritus* infligere posse, atque ad eò infligere; probat Spiritus matris Neronis; qui, vt Suetonius loquitur, aliquando *verberibus furiarum in ipsum sauijt*. Confirmant idem exempla Petri Apostolorum Principis, & B. Virginis Matris. De Petro refert Beda, lib. 2. cap. 6. historiarum Anglorum, quòd Laurentium Cantuariensem Episcopum, à grege tenero, & Christo recens initiato, fugam meditantem, nocte flagellis ceciderit. De Virgine Matre Nicephorus, lib. 18. cap. 33. quòd impio cuidam hospiti dormienti astiterit; verbis primum perstrinxerit; deinde vimine eius genua, circumcirca velut exarsans, circumscripserit; ille verò à somno excitatus, à reliquo corpore disrupta inuenerit: & iustum Dei iudicium, non oris solùm testimonio, sed corporis quoque habitu promulgauerit.

4. *Attulerunt mortem Dæmones.* exemplo sunt illi, de quibus l. cap. duo

duodecim, quos Annebergicus Spiritus vno flatu interemit. Et si mortem non attulerunt; posse afferre *humanos Spiritus*, docent exempla sanctorum hominum (quorum Spiritus quidni possent, quod ipsi?) exempla, inquam, Petri Apostoli; qui mortis Ananix & Saphirax: Elizæ, qui quinquagenariorum; Elisæi, qui puerorum quadraginta duorum auctores fuerunt. Act. 5. 4 Reg. 1. 4. Reg. 2. Sed ad rem magis faciunt duo, quæ adiungimus Exempla. Primū refert Gregorius Turonensis lib. 5. Historiæ Francorum cap. 5. his verbis: *Anno quinto Episcopatus sui* (loquitur de Pappolo, Episcopo Lingonienfi, qui gregis sibi commissi nullam curam gerebat) *sanctas dioceses & villas Ecclesie circuiret, quadam nocte dormienti illi apparuit vultu minaci B. Tetricus* (Tetricus hic Pappolum in Episcopatu præcessit, & officio boni Episcopi egregiè erat perfractus). *Cui ita. Quid tu, inquit, hic Pappole? ut quid sedem meam polluis? ut quid oues mihi creditas dispergis? Cedo loco. relinque sedem. abscede longius à regione. Et hæc dicens, virgam, quam habebat in manu, pectori eius, cum ictu valido impulit. In quo ille euigilans, dum cogitat quid hæc esset, fixè in loco desigitur, ac dolore maximo cruciatur. abhorret cibum potumq; & mortem iam sibi proximam præstolat. Quid plura? Tertio die, cum sanguinem ore proijceret, expirauit.* Hæc Gregorius, & post Gregorium Baronius An. C. 552. Alterum huic haud ita multum ablimile refert Ioannes Nauclerus, generat. 34. Vdo quidam Magdeburgensis fuit Episcopus; qui cum cura Episcopatus deposita, totus libidini, cum Deo consecrata virgine vacaret, primū hac voce (Cessa de ludo, lusisti iam satis Vdo) ut desistat admonetur: deinde vbi peccatum peccato iungit, de latere concumbentis secum scorti detrahitur. adducitur mox in sanctorum, qui in choro Ecclesie S. Mauritij confidere viti sunt, consilium: accusatur apud Filium à Virgine Matre: damnatur capitis: à Pugile decollatur. Rem totam, prout oculis conspexit narravit Fredericus quidam eiusdem Ecclesie Canonicus: factique testimonium hodie præbet cruor Vdonis in marmore candido exceptus.

Incommodarunt bonis fortuna Demones. Iob id suo magno, sed tamen felici, malo didicit. Experti sunt idem ab infestante Spiritu Bingenfes plurimiq; alij, quorum i. ca. meminimus. Et quidni possint *Spiritus humani* idem in bona externa, quod valent in bona corporis? in corpora ipsa? 5.

Hæc à nobis allata, in præsentia argumento, difficilem faciunt inter Spiritus diiudicationem. Et fortè non errauerit, qui mala nulla esse crederit, quæ nunc non à Demonibus afferantur; nunc 6.

Q 3.

non

non ab humanis Spiritibus, si non omnibus, saltem ab aliquibus.

7. Interim tamen saluo melius sentientium iudicio, et hinc ali-
quod discrimen accipi posse; & esse quadam mala, quæ Spiritus distin-
guant, existimarem. Quæ illa? quæ videlicet, non ab hominum Spi-
ritibus afferuntur; sed à Dæmonibus: quæ ob id, quia Dæmonum
propria sunt, hoc ipso demonstrabunt & arguent Dæmones, non
humanos Spiritus; quia ipsorum authores Dæmones sunt; nō hu-
mani Spiritus.

8. Quocirca hic modus cognoscendi, & distinguendi Spiritus
contrarius est illi, qui, Capitibus præcedentibus, explicatus est.
Ibi demonstratum est ex iis, quæ conueniunt tantum humanis
Spiritibus, humanos cognosci, & à Dæmonibus distingui: hinc ex
iis, quæ dæmonibus tantum conueniunt, cognosci & distingui
Spiritus Dæmoniorum ab humanis docebitur.

9. Principio igitur Dæmones crediderim illos Spiritus, qui mortis ho-
minum sunt authores. Certè hos mortem posse afferre, dubium non
est. Non est potestas, quæ comparetur eis, Iob 41. Dubium quoque non
est, ipsos hominum mortem desiderare. Probat hoc implacabile o-
dium, quo genus humanum prosequuntur. Sic certum est re ipsa
mortem aliquando attulisse. Exempla huius plurima sunt. Quod
verò soli afferant, & conditio mali, quod morte affertur, videtur
postulare: & ipsorum Dæmonum officium.

10. Mors malum graue est: nec, nisi Dei singulari prouidentia, à
Spiritibus affertur. At diuina prouidentia, quemadmodum non per
se ipsam res administrat, ita neque administrat per quasuis creaturas.
Habet administratorios Spiritus, Angelos, in similibus officiis. per
Angelos igitur, quando ita expedire iudicauerit, mortem infliget.

11. Quòd si conditionem Spirituum humanorum attendamus, cla-
rius quod diximus, intelligemus. An fortè purgandis propositum
est, ut interimant? Nequaquam. Ut prodesse per se non quærunt; ita
nec nocere. Suam tantum causam agunt. suum quærunt bonum
priuatum. An propositum damnatis? At ut velint maximè, fortè
tamen per vires non semper ut afferri videmus, afferre poterunt:
& ut possint, quia tamen non adsunt viuentibus, ut diuinæ iustitiæ
sint administri, (hoc officium Angelorum est) non per ipsos, si
quando affertur, mors afferri dici debet.

12. Quod si quandoque Spiritus humani mortem intulisse leguntur,
illos ego nō autoprofopos, sed specietenus tantum humanos dixe-
rim. Dixerim Angelos (nunc bonos, nunc malos) qui formas cer-
tas hominum finxerint; reuera autem Augelici spiritus fuerint.

Nec est

Nec est, quod quis hinc mihi beatorum hominum Spiritus
 obiciat, qui mortis uiuentibus fuerint per seipfos authores. 13.
 Primum enim, qui illi? siue, quorum Spiritus fuerunt? deinde ut
 illi iutulerint; nostra tamen non eueritur assertio: quoniam non
 de felicibus; sed miseris quaestio hinc est. Quid quod forsitan, non
 malè negetur beatorum Spiritus per se mortem intulisse? Quem-
 admodum enim, teste B. Augustino, lib. de Cura pro mortuis, etiam
 ipsi autoprofopos personaliter praesentes saepe non sunt, ubi praes-
 entes videntur; ita saepe mortem per se non afferunt, ubi mortem
 iudicantur afferre.

Ministerio bonorum Angelorum saepe forsitan hoc fit, qui 14.
 Sanctorum hominum imagines exhibent. Illi saepe mortem infe-
 runt, idque sub Sanctorum Imaginibus & forma, ita Deo dispo-
 nente: ut etiam ex his Imaginibus colligant mortales, quo in ho-
 nore habendi sint, quos Deus in caelestis Hierusalem ciues assu-
 mit, & cohæredes vult esse Vnigeniti sui dilecti Filij.

Hoc vnum itaque *malorum*, quod Dæmoniorum Spiritus di- 15.
 stinguit ab humanis. An hoc solum? Addideto illi *Vulnera*, atque,
 quæ ad mortem tendunt, *grauia verbera*. Quicumque Spiritus ho-
 rum causa sunt, produnt forsitan se non *personaliter* esse humanos;
 sed Dæmoniorum Spiritus.

Nec opus multis est pro Assertionis huius confirmatione. Quæ 16.
 probant mortes & clades Dæmonibus authoribus fieri; probant
 vulnera atque verbera ab ipsis proficisci. Ad proprium hæc offi-
 cium in *nostris hisce infestationibus*, pertinent Dæmonum. A fine, qui
 Spiritibus humanis, in suis apparitionibus, & infestationibus pro-
 positus est, sunt aliena.

Sic *ingentia damna*, quæ *fortunis & bonis externis uiuentium infe-* 17.
rentur, *Dæmones indicant*. Non ob dictas tantum rationes: verum
 etiam propterea, quod persæpe hæc humanis viribus procurari
 nequeant. Non tantæ vires humanis Spiritibus, ut magna damna,
 quæ quandoque per Spiritus afferuntur, ipsis authoribus fiant.
 Sæpe etiam quamuis leuia sint, iis tamen mediis & rationibus
 procurantur, quæ in humanorum Spirituum non sunt potestate,
 ut sunt excitati venti, ignes, &c.

CAP.

An & ex quibus officijs, atq; obsequijs, quæ à Spiritibus quandoq; viventibus præstantur, cognosci possit, qui Spiritus humani sint, & qui Diaboli.

1.

fficia, hoc loco, opera quædam Spirituum, quæ in assumptis corporibus exhibent, vocamus: Hæc quamuis varia sint; ad quatuor tamen præcipua genera reuocari videntur: vt alia dicamus *otiosa*, alia *molesta*, alia *pernitiosa*, alia *obsequiosa*. Prima illa nullum ad hominem respectum habent: posteriora tria cum hominibus, & propter homines suscipiuntur.

2.

Otiosa dicuntur, non quia Spiritibus in ijs nullus finis propositus est: nam sine fine & ratione nihil agunt Spiritus; sed vel quia propter se sola suscipiuntur; vel certè non hominum causa. In his ponimus Ludos nocturnos spectrorum Aquilonarium, quorum Olaus Magnus meminit lib. 3. cap. 11. Gent. Septent. *Molesta* sunt, quæ vt quies hominum interturbetur; aut aliquid aduersum ipsi patiantur, à Spiritibus suscipiuntur; vel si non idcirco suscipiuntur, cum molestia tamè accipiuntur: qualia sunt excitati strepitus, vellicatio aurium &c. *Pernitiosa* voco, quæ præter molestiam, quam afferunt; etiam incommodant, nunc in fortunæ bonis, nunc in bonis corporis *Obsequiosa* sunt, quibus bonum aliquod mortalibus affertur, aut humana seruitia præstantur.

3.

Discussimus *molesta*, atq; *pernitiosa*; & vtrum, atq; quod discrimen inter humanos, atq; Dæmoniorum Spiritus constituant, notauimus: hoc capite, Vtrum etiam ex *obsequijs*, quæ mortalibus Spiritus impendunt, discrimen aliquod capiatur, examinabimus.

4.

Nam quod *Obsequia* quædam Spiritus mortalibus præsent; dubium non est. Experiuntur illa Magi pleriq; quos inter atq; Spiritus pacta intercedunt. Experiuntur Sagæ; quando ad nefandos congressus, & conuentus properantes, suis vtuntur Martinellis. Et nos pro hoc argumento, non pauca protulimus Capite primo.

5.

Et ab *Omni generis Spiritibus hæc obsequia* præstantur. Purgandus Spiritus Paschasij cuiusdam obsequia præstabat In Thermis Angularibus Germano Capuano Episcopo Diabolicus fuit Heil desheimensis Hudeken; qui diligetem curam habuit commendatæ sibi à marito vxoris. Damnatus videtur fuisse Apollonij Thianei

rei Philosophi; qui capta ab Aureliano Imperatore vrbe Asiae, Tyana; post mortem Imperatori apparuit, hisque verbis eundem est allocutus: *Aureliane, si cupis vincere, non est quod de civium meorum nece cogites.* vide Caelium Rhodég. lib. 17. capite 13. qui hoc ex Fla. Vopisco.

Hæc cum ita sint; immeritò quæritur, vtrum etiam ex his argumenta peti possint, & indicia; quibus deprehendatur discrimen humanorum & diabolicorum Spirituum. Alij forsitan crediderint his humanos, maximè purgandos, Spiritus cognosci, quod hæc obsequia humanitatis sint plena. Alij tribuerunt omnia Dæmonibus, quibus studium non paruum est etiam Angelicis obsequiis, mortalibus illudere. Nos quod probabile est, iudicamus *quædam esse, quæ vehementes suspiciones gignant, quòd à Dæmonum, non hominum spiritibus proficiantur: humanos spiritus vel nulla prodere, vel admodum leuiter insimulare.*

Primum Obsequiorum, quæ Dæmonum tantùm videntur esse indicia, *tria sunt genera.* Quædam possumus dicere *necessaria;* quædam humanas vires *superantia;* quædam vehementer *nefanda.* *Necessaria* dico, in quibus Spiritus hominibus, quibus obsequia præstantur, ex voto aut pacto sunt obstricti. Vires humanas *superantia,* quæ nec viuorum hominum propriis viribus fieri possunt, nec à defunctorum Spiritus. *Nefanda,* in quibus apertius naturæ leges violantur.

Obstringi homines aliquando *ex pacto* Spiritibus certum est. Exempla suppetunt plurima. Quid, quod qui maleficorum sunt auctores, nisi se Spiritibus obstringant; in maleficorum album non admittantur? Atque vt his sese Spiritibus homines obstringunt; ita vicissim hominibus se obligant, & sua opera promittunt Dæmones. Hæc opera atque obsequia Dæmones prodere; & non alios Spiritus, partim inde rectè videmur colligere; quòd pacta non inter defunctorum Spiritus & viuentes homines; sed hos inter atque dæmones, intercessisse, atque intercedere identidem legamus: partim ex illo, quod non idcirco rebus viuentium inter sint defuncti, vt pacta cum hominibus ineant; & ex officio, certa obsequia hominibus præstent.

Exhibentur etiam à Spiritibus obsequia aliquando, quæ *humanas vires excedunt.* Nunc enim in hominum gratiam, atque pro ipsorum voluntate & imperio à Spiritibus ingentes transponuntur lapides: nunc amplæ & splendidæ subito construuntur machinæ: nunc per aëra rapiuntur homines &c. His verò cum hu-

R

manæ

manæ vires pares non sint; cùm sint multò inferiores; quomodo humanis Spiritibus authoribus hæc fieri credi debet?

10.

Denique *nefanda* Obsequia Spiritus exhibent. Testantur hoc qui ad mares fiunt succubi; & ad fœminas incubi. Testantur idem Iornandes Gothorum Episcopus, li. de Gothorum origine, V Vilhelmus Parisiensis & Thomas Brabantinus li. de vniuersali bono, Vincentius lib. 21. cap. 30. Histo. Ioannes Nider lib. 5. form. de Malefic. cap. 10. An hæc humani Spiritus exhibent? Non exhibent purgandi, quos superius diximus, peccare non posse. Non exhibent damnati, quòd quæ in hoc nefando congressu necessaria sunt, per illos non ita commodè fieri possint. A Dæmonibus igitur, vt *certum* est persæpe, & vt plurimum fieri; ita verisimile est à *solis* fieri.

11.

Gaudent autem hoc *exercitio* plurimum immundi Spiritus: non ea causa, quod inde sobolem tollant; vel voluptatem aliquam capiant, afferantur; sed propter hominum perniciem, quam impè sè expetunt. Norunt enim naturam hominis pronissimam esse ad voluptatem: Eam etiam illecebram esse cuiuslibet turpitudinis & improbitatis, atque omnium malorum escam. Experti præterea sunt viros quotânis prudētia, probitate & grauitate præditos, blâditiiis, voluptatum delinitos, sæpenumerò esse corruptos, & ad magna tractos flagitia. Meminerunt etiam fortissimum omnium mortalium Samsonem, sapientissimumque Salomonem, etiam sanctissimum Dauidem, voluptatis dulcedine inescatos, impurissimis flagitiis, & grauissimis calamitatibus cõtaminatos & attritos esse. Nec ignorant vitium luxuriæ, quatuor rebus cætera vitia superare; amplitudine, diuturnitate, sæcunditate & curationis difficultate. Hęc enim habes latissimè diffusa est, atque omne propemodum genus hominum complexa: & quem semel corripuerit, sic ei tenaciter adhærescit, vt vix vnquam auelli queat. Denique vitium hoc inolitum, atque inueteratum in animis hominum, difficillimam habet curationem. Quid plura? voluptas corporis innumerabilium malorum, tum priuatim, tum publicè seminarium est. Propter hanc non vnus tantum, aut paucorum hominum; sed familiarum, ciuitatum, gentium, imperiorum, totius denique orbis terrarum clades & exitia contigerunt. Hęc non ignorant Dæmones.

12.

Hęc obsequia Dæmonum sunt argumenta. An his contraria sunt humanorum Spirituum? libera dico, humanis viribus? paria? honesta? Possunt talia ab humanis Spiritibus esse: at à *solis* non sunt. A Dæmonibus, vt necessaria; ita libera: vt humanas vires superâtia; ita humani

humanis viribus paria : vt nefanda ; ita honesta possunt exhiberi.

Nullumne igitur indicium in Obsequiis , quod humanis tantum Spiritibus cōueniat ? Si aliquod est , illud crederem esse ; quod , præterquam liberum esset , & viribus hominum par , & honestum ; etiã cum quadam animi submissi significacione offertur , & omni suspicione peccati caret. quod qua ratione bene dicatur , docent quæ de Oratione dicuntur cap. 28.

CAP. XXXI.

An ex otiosis officiis Spirituum , possit deprehendi , qui sint humani , & qui Dæmonorum Spiritus ?

Uter Officia Spirituum quadruplicia , discussis us molesta , perniosa , & obsequiosa : & quid ad ipsorum distinctionem aciant , demonstrauimus . Vna restant Otiosa , quæ ne prætermissa videantur , hoc Capite examinanda sunt : & eò breuius , quod ex dictis de hisce iudicium haud difficulter ferri possit.

Quæ ipsorum conditio sit , clarum est . Non hominum propriè causa à Spiritibus suscipiuntur , sed propter se , & causa sui . In hoc genere præcipuè choreas ponimus atq; lusus , ludicrasq; quasdam gesticulationes , & quæ cum his similitudinem atq; affinitatem habent.

Hæc aliquando à Spiritibus fieri dubium non est . Nam vt de iis nihil dicamus , quæ in conuentibus nocturnis Spiritus , cum perditæ salutis hominibus habent ; refert Olauus Magnus , apud Aquilonares populos solere nocturnos viatores , & armentorum custodes , mirificum concentum Spirituum obseruare & ludum , illumque incolas vocare choreas Eluarum , de his nosi cap.

Sed humanis Spiritus à Dæmonibus hæc officia distinguunt ? Omnino quis id existimauerit , qui horum officiorum , atq; ipsorum Spirituum conditiones inter se comparare voluerint . Cùm enim officia hæc lætitiæ sint argumenta ; illis tantum Spiritibus tribuet , qui gaudiorum possunt esse participes ; quales sunt humani purgandi : ab illis remouebit , in quos gaudium nullum , nulla voluptas cadere potest ; quales præcipuè sunt ipsi Dæmones.

Quid enim hi dubiū ? An quòd hæc officia lætitiæ sint argumēta ? An quòd gaudiorum sint participes Spiritus purgandi ? An quòd in malos , præsertim dæmones , gaudia non cadant ? Certa & clara sunt omnia.

R 2

Quòd

6. Quod *lætitiæ argumenta & indicia sint* communis omnium habet sensus, & consensus. Omnes ex his animorum lætitiã in aliis colligunt, Omnes si hæc præstent, lætitiæ suæ interioris argumenta se dedisse existimant.
7. Quod *gaudiorum participes sint purgandi Spiritus* hinc colligitur, quod molestiarum, quas sustinent, finis sit æternæ vitæ infinita voluptas. Sed & illius ipsius voluptatis expectatio, quæ apud ipsos certissima est, gaudium præsens illis affert. Et omnino credendum est eosdem recreari viuorum, quæ ipsis offeruntur, precibus & suffragiis.
8. Et hi voluptatem capere possunt, & capiunt; ita *omnis voluptatis & gaudij experies sunt Daemoniorum Spiritus*. Non possunt vlla tristitia affici beati, qui cum Christo regnant in cælo. Non possunt vllam lætitiã capere damnati, qui à cælo exclusi, infernalibus tormentur suppliciis. Tantus est damnatorum dolor & tristitia; vt si qua esse posset in iis, mox absorberetur voluptas. Tanta Dei iustitia vindicantis impiorum in inferno peccatum, vt ne concurrere velit cum iis ad vllũ, quo voluptatis participes esse possunt, actũ, vt pulchrè philosophatur noster Ludouicus Molina in 1. parte S. Thomæ Quod si B. Augustinus aliquãdo docet, lætari ipsos de infelici sua potestate; non intelligendus est, ipsis aliquam voluptatem concedere; sed solũ insinuare hanc ipsis potestatem placere.
9. Sed tamen officia hæc *otiosa*, quæ diximus, bonorum Spirituum, propria non sunt. Quid, quod nec quidem illis tribuenda? Quid, quod sint solum malorum? Et hæc tria breuiter pro instituti ratione doceamus.
10. *Primum experientia docet*, in iis Spiritibus, quos superius Gueolos diximus vocari à Germanis. Hos leuiter esse petulantes: mimicas quasi actiones exercere deprehensum est sepius. Quis verò dubitauerit de genere malorum Spirituum esse Cytharedum, qui in medijs vndis ludens conspicitur haud procul à Finlandiæ arcibus cuius meminit Olaus Magnus lib. 20. cap. 19.
11. Sed *nec officia hæc sunt tribuenda bonis Spiritibus, qui purgatorijs ignibus expiantur*. Quamuis enim voluptatis & gaudiorum sint capaces; vt tamen exterius lætitiæ signa dent nulla causa est, quæ vrget. Vt porrò dent leuitatis atque petulantia, sine quibus officia hæc non exercentur, quis crediderit? præsertim eos Spiritus dare quos aliquoties dictum est peccare non posse?
14. Solorum igitur malorum Spirituum hæc officia sunt: qui quamuis lætari & gaudere reuera nequeant; lætitiã tamen & gaudium possunt

possunt simulare & fingere: Spiritus ad quascunque res fingendas aptissimi.

An verò malis vrisq; communia? hominum scilicet damnatorum Spiritibus & Dæmonū? Difficile est hoc definire. Verisimile est aut esse propria Dæmonum, aut ad hæc cogi Spiritus hominū: vt habeant cōmunia miseri, cum Nequā Spiritibus officia, cum quibus communem habent infelicem conditionem. 13.

Quid ex dictis omnibus? Hoc solum. Admodum probabile esse, discrimen aliquod ex his officiis peti; quod humanos Spiritus à Dæmonibus discernat, cum officia hæc non nisi Dæmonibus conueniant. 14.

Et profectò Dæmones à mimicis gestulationibus et leuioribus actionibus non abhorreere, primū quidam illi probant, qui Verretensis monasterii virginibus molesti fuerunt, de quibus The- si 19. capituli primi: tum is, qui in forma simiæ infinitos iocos Sancti Dominico exhibuit, de quo in vita eiusdem li. 3. cap. 7. Theodoricus de Apoldia: vt nihil de iis dicamus, qui Dæmoniacos obsidēt. 15.

CAP. XXXII.

An ex locis sacris & profanis: desertis & cultis possint distingui humani Spiritus à Dæmonibus, si quando dicta loca infesta sunt.

Locorum differentia admodum sunt varia. Res per se clara est. Nos illas solum scrutabimur, quæ instituto nostro seruiunt. Hæ duplices sunt generis: quædam ex locorum petuntur qualitatibus: quædam ex rebus, quæ in locis acciderunt. Ratione priorum dupliciter distinguuntur; in Sacra, & profana: deinde in Culta siue habitata; & deserta, siue hominum vsibus non seruientia. Ratione posteriorum alia sunt flagitio siue peccato; alia morte alicuius insignia: alia verò, in quibus horum neutrum notatur. 1.

Horum locorum in Spirituum molestiis atque infestationibus rationem aliquam haberi dubium non est. Nam & quibusdam frequentius obseruantur Spiritus, quæ præ cæteris affectare videntur: quædam, contra fugiunt & detestantur. Affectant quidam loca deserta: fugiunt alia alij: vt illi, qui præcedente nocte, antequam Basilica S. Petri Coloniae consecraretur, auditi sunt horrendis vocibus clamare, quod sedibus suis pellerentur, quemadmodum anno 871. notauit Sigebertus. 2.

R 3

Quia

3. Quia verò non verisimile est, quosuis Spiritus quibusuis locis delectari; nec quosuis quæuis loca fugere & declinare; omnino ex locis de conditione Spirituum cōiectura peti posse videtur. Quanta verò, & qualis? Id hoc capite ostendendum in *ijs locis, quæ qualitatibus distingui* diximus, alia sequenti Capiti referuamus.
4. Duplicia igitur hîc loca ingredienda sunt: primùm sacra, & profana; tum deinde deserta, & culta, siue hominum vsibus seruentia.
5. In profanis labore atq; inuestigatione magna opus non est. *Certum est ex his Spiritus non distingui*: quod his, & Dæmonum, & hominum, tam damnatorum, quàm purgandorum Spiritus reperi sint, & reperiantur. Exempla suppeditat primum disputationis præsentis Caput. Nec aliud suadet ratio: quoniam quod Spiritus quoscunq; profanis locis prohibeat est nihil: quòd quicumq; illis locis inueniantur, rationes sunt & multæ & magnæ.
6. A *Sacris* fortè quis excluderet malos, & ob id, quamuis hînc non vniuersè Dæmoniacos ab humanis; à quibusdam tamen (purgandis videlicet) distingueret. Sed alius forsitan, ad *sacra loca*, præter purgandos, admiserit malos damnatorum hominum Spiritus; exemplo persuasus Doctoris Parisiensis, qui horrendis vocibus, se & *accusatum, & iudicatum, & damnatum*, in Templo proclamauit, de quo in vita S. Brunonis. Fortè sunt, qui nec Dæmones velint *sacris locis, & templis* excludos: propterea quod in templis sæpe inueniantur à Dæmonibus obsessi Dæmoniaci: & tumultus nocturni, prænunciij mortis (quos à Dæmonibus, vt plurimum excitari, aliàs diximus) in templis audiuntur frequenter; oratur etiam in templis, primùm se aqua lustrali aspergant, ne Dæmonis tentationibus impediatur. Sed & homines quidam persequentes patiuntur Dæmones: quid si ad templa hî conueniant? ibi commorentur? eruntne mox à Dæmonum molestia liberi?
7. Difficilem hæc faciunt, ad propositam quæstionem, responsionem. Interim tamen non errare dixerim eos, qui ex sacris locis discrimen aliquod peti posse crediderint. *Templa, vt plurimum, excluderint Dæmones: humanos verò Spiritus* (vtrum omnes, an aliquos, postea discutietur) *ad illa admiserint*. vt ob id, qui in sacris locis molestare viuentes, aut infestare obseruantur; habeantur, vt plurimum, non Diaboli & Dæmones; sed defunctorum hominum Spiritus & animæ.
8. Recepta est apud Catholicos consuetudo, nec frustra; vt si quæ loca dæmonibus infesta sint; illa exorcismis atque orationibus

Ecclesiæ

Ecclesiæ liberentur & purgentur. Quid igitur in locis *sacris*, templis, atq; oratorijs, quæ exorismis atq; orationibus & purgata, & Deo consecrata sunt, infestantes Dæmones quærimus? Antequam diuinis vñibus loca consecrentur; autoritate, diuinitus Ecclesiæ relicta, ab iisdem Dæmones proscribentur; & postquam iam consecrata erunt, domicilia erunt Dæmonum? illa pro sua libidine poterunt infestare? poterunt in ijs mortalibus molesti esse? clades atque detrimenta afferre?

Quàm sunt *multa* in templis, consecratisq; locis, quæ Nequam Spiritus, cane peius & angue, oderunt? Sanctorum Imagines. Sanctorum Reliquiæ? vasa sacra? res sacræ, quarum vsus in Sacramento- rum administratione? pietatis exercitia? Christi sanctissimum sub speciebus panis corpus

Nec repugnant assertioni huic, quæ superius allata sunt argu-
menta. Aut enim ostendunt vi, & quasi inuitos cogi ad *loca sacra*
Spiritus Dæmoniorum: aut propriè non reddere infesta loca: aut
non molestos esse excitatis tumultibus; sed mentem tantum, ne
Deo in oratione, quemadmodum par est, coniungatur, distrahere.

Vnum fortè, quod dicebatur in *sacris* locis inueniri posse ho-
mines, qui persequentes patiuntur Dæmones, aliquid roboris ha-
bere videtur; vt horum ratione credi possit *sacra* loca à Dæmoni-
bus infesta reddi. sed hoc tantum abest, vt assertionem infringat;
vt etiam magis confirmet. Certis enim, & propria experientia e-
doctis testibus didicimus eos, qui talium Spirituum molestias susti-
nerunt, cum alijs locis nullis tuti essent, *sacris* tutos fuisse.

Atq; ita se rem habere existimamus vt plurimum; vt *humani*, non
Dæmonum sint spiritus, qui *sacris* locis obseruantur. Contingere nihilo-
minus, sed *rarius* potest, vt his etiam molesti sint Dæmones. Pro
quo duo nobis suppeditat exempla Cæsar Baronius, Tom. 5. & 6.
Historiæ Ecclesiasticæ. Vnum sub annum Domini 415. refert acci-
disse in Ecclesia quadam Alexandrina, quæ olim famosissimum i-
doli fanum fuit; quamuis enim hæc Christo à Theophilo Alexan-
drino consecrata esset; infestationes tamen Dæmonum sustinuisse,
donec in eandem illata sunt Reliquiæ S. Mar. i Evangelistæ; Cy-
rii atq; Ioannis, docent acta eorundem Martyrum, in posteriori Ni-
cæno Concilio cognita & à S. Ioanne Damasceno comprobata hoc
Tom. 5. Alterum sub annum Domini 471. accidit Gennadio Con-
stantinopolitano Episcopo ante ipsius obitum. Cùm ille noctu ad
altare sacrificij orans astaret, & preces ad Deum funderet; Spectrū
dæmoniacum ei apparuit; quod ille protinus signo crucis, veluti
immissio

immissio telo fugauit. cumque recederet, hæc est humana voce locutum: *abeo, & te uiuente quiescam: reuersurus post obitum tuum, & modis omnibus euersurus Ecclesiam.* Hoc Tom. 6. ex Theodoro Lectore, Collect. lib. 1. & Nicephoro lib. 15. cap. 23. Duobus histertium adiungimus, ex vitæ S. Dominici lib. 3. cap. 12. desumptum. Mandauerat vir sanctus suis; ne post vltimum campana datum signum in Templo hærent. Mansit tunc Monachi formam indutus Diabolus, vt præceptum viri sancti transgrediendo, ab eodem tanquam immorigerus frater reprehenderetur; silentiique leges, quas summa cum religione vir sanctus colebat, violaret. Nec Spes fessellit Nequam Spiritum. reprehensus enim mox subrisit, & silentij leges violatas Dominico obiecit.

18. Atque hæc de *sacris* locis. An quoque locis *desertis & cultis* humani atque Dæmoniæ Spiritus distinguuntur? Probabile id admodum est. *Verisimile prorsus est, qui desertis locis & ab hominum vsibus alienis tumultuum & turbarum sunt authores, Dæmones esse; non humanos Spiritus.*

14. Huius hæc argumenta sunt; quod & qui similibus locis infesti fuerunt, pro Dæmonibus habiti sint; & multis indicijs se Dæmones esse insinuarint: & præterea nulla ratio sit, ob quam iis locis humanos Spiritus vagari atque degere credi debeat.

15. Pro Dæmonibus habiti sunt, quicumque in vastissima eremo molesti fuerunt Antonio, atque Paulo, primis eremi cultoribus; quorum B. Hieronymus meminit. quicumque in eadem eremo noctis quietem interturbarunt Monachi; quorum studium atque pietatem commendat Cassianus. quicumque in fodinis metallicis reperti sunt, &c. de quibus nos superius.

16. Sed & certis indicijs se probant Spiritus Dæmoniorum esse, qui dictis locis obseruati fuerunt. alius pægrina forma: vt qui Antonio factus est obuiam, fronte cornibus asperata alius morum & gestuum leuitate; vt cytharedus in extremis finibus Finlandiæ, alius morte & nece hominibus allata; vt Spiritus Annebergicus. alius simulato brutorum animalium clamore; vt qui vel leonis rugitum, vel serpentum sibilum, vel taurorum mugitum aliquando edidit, &c.

17. Huc accedit, quod Raphæel Angelus apprehensum Dæmonium religauerit in deserto superioris *Aegypti*, tanquam loco sibi conuenienti, rob. 8. Et quod Dominus doceat eiectos Spiritus ambulare per loca arida, ibidemque requiem quærere, & non inuenire. Hæc scilicet deserta sunt loca, quæ Dæmonibus arida dicuntur & in-

quieta, quod in ipsis materia hominum generi incommodandi, quâ semper expetunt, non suppeditetur. Ita Abulensis in 11. Matth.

Cur etiam desertis locis versarentur humani Spiritus? An ut his peccatis debitas persoluant? At ad hoc ipsis seruiunt purgatoria atque infernalicia loca. An, ut diuinæ iustitiæ dent testimonium, illis ipsis, quos sustinent, cruciatibus? At hæc hominibus, qui iisdem iuvari possunt, non lapidibus atque arboribus; non feris atque brutis animalibus, quæ locis desertis reperiuntur, sunt exhibenda. An, ut subsidia atque patrocinia obtineant viuientium, & ipsorum opera iuuentur? At hæc in cultis locis, & ubi homines inueniuntur, expectari debent.

Omnino viuentiû causa defunctorum Spiritus ad viuos redire videntur: siue rationes ex parte Spirituum; siue ex parte Dei; cuius voluntate & dispensatione fit, ut reuertantur, petantur. Omnino igitur necesse est, ut ubi viuentes commorantur, versentur: locis cultis, & hominum vsibus seruientibus; non incultis, & ab hominum consuetudine alienis.

CAP. XXXII.

An ex locis morte alicuius, aut egregio facinore notatis, possint humani & Dæmonum Spiritus distinguui: & quomodo.

Ustratis locis facris, & cultis; illa iam sunt percurrenda, quæ vel aliqua morte, vel graui facinore notata sunt. Circumspiciendum, Vtrum ex iis diiudicari possit, quæ conditio Spirituum, iis locis oberrantium: an, scilicet, humani sint, an Dæmoniorum.

Nam hæc, præ cateris locis Spectris & Spiritibus infesta esse prope modum nullus est, qui ignorat. Et si exemplis agendum est, non desunt hæc, tam in locis, quæ ob alicuius mortem nota sunt; quam, ubi graua cõmissa crimina. Pro prioribus, ut alia omittam, est Spiritus, qui domum infestauit, ubi Cæsar Caligula interfectus est. Pro posterioribus, quod Cardanus lib. 16. cap. 93. de Rerum varietate, his verbis refert. Est inquit, familia nobilis, ac inter primas Parmæ, Torrellorum nuncupata Possident arcem, in qua aula est. In ea, sub camino, solet videri anus iam centum annis, quoties ex familia aliquis obiturus est. Reperunt hanc anum olim fuisse prædiuitem, & ob pecunias interfectam à nepotibus suis; & frustra diuisam, proiectamque in latrinam. Ita, Cardanus.

Et non solum his locis Spiritus apparere, & molestos esse: verum

rùm etiam ob *peractam mortem*, aut *commiffa scel. ra.*, moleftos effe credendum est. Cuius hoc haud leue argumentum est; quod ante *peractam mortem*, *commiffa que scelera*, iis locis nullæ Spirituum moleftiæ perciperentur; posthæc illæ mox *secutæ sint*, & obseruatæ.

4. De his igitur quæstio est, An humanos Spiritus à Dæmonibus distinguant: ita, vt quicumque his locis obseruantur, vel hominum sint Spiritus, vel Dæmoniorum: an, non distinguant; vt vtrisque promiscuè possint reperiri; & reperiantur omnis generis Spiritus.

5. Et, vt de prioribus primùm dicatur, *verifimile admodum est aut humanos esse, qui ijs locis versantur, vbi aliquem mori & ex hac vita discedere contigit: aut profectò sub humana specie Dæmones, illos homines, qui ijs locis vsuram huius vitæ eliquerunt exhibere.*

6. Habet hoc quidem primùm communis omnium sensus: sed maximè probant, quæ in his Spiritibus obseruantur, *conditiones*: in primis autem *rationes*, quæ pro humanis potius, quàm Dæmoniorum Spiritibus militant.

7. Diximus, superius, humanos Spiritus forma deprehendi humana: & qui his locis versantur, nõ forma humana tantùm deprehenduntur; sed eandem plerunq; referunt, quæ hominum fuit, qui diuisis locis vitam cum morte commutarunt. Diximus humanos deprehendi ex gemitu, & suspiriis: & hi Spiritus, vel gemitu & suspiriis testantur suas miseras; vel certè nullos barbaros sonos edunt. Diximus leuitatis argumenta ab humanis esse aliena: apud hos Spiritus nulla ex iis obseruantur. Diximus grauias quandoque detrimenta à Dæmoniorum, non hominum Spiritibus afferri: quando verò auditum ab his Spiritibus grauias damna allata esse.

8. Cùm hæc loca, post mortem solùm infesta sint; ante mortem verò nequaquam; *quid est*, quod post mortem illa à Dæmonibus infestari dici debeat, quæ antequam mors accideret, nullas Dæmonum sustinere moleftias? An fortè mors hoc secum affert, vt Dæmonibus locum patefaciat? Quis hoc credat? Annon mors; sed perditorum hominum mores Dæmones affiscunt? At non nos perditæ vitæ morientium, sed solius mortis rationem habemus. An Dæmones fortè his locis, mortuos apud viuos cupiunt traducer; vt non felicium, sed miserrorum loco habeantur? At hæc ratione ipsi sibi Dæmones erunt cõtrarij; propterea, quod his apparitionibus & Spirituum moleftiis primùm excitentur viuentium studia, vt defunctis bene velint: & faciant; tum deinde ipsi defuncti (si quidem ipsorum conditio prorsus desperata non est) viuentium.

etiam iuuantur pietate & charitate: quæ vtraque Dæmonibus vehementer displicent.

Omnino ad hæc loca, præ cæteris, humani Spiritus, si non omnes, aliqui certe redire desiderare posse videntur. Cum enim illorum quidam idcirco porissimum redeant, vt humanis subsidiis iuuentur; vbi libentius versari credendi sunt, quàm vbi præsentiora sunt remedia? vbi verò præsentiora; quàm vbi omnium ferè opinione, humani Spiritus versantur? vbi nascuntur qui oberrant? vbi defunctorum, qui bene defunctis volunt, plerunque amici.

Et ita de prioribus locis sit definitum. De posterioribus non simplex danda responsio. quoniam loca hæc, quæ ob crimina & peccata, maculam quandam contraxerunt, vel habent criminum & peccatorum suos superstites authores; aut vita illi sunt defuncti. si vita functi sunt, probabile iis locis ipsorum Spiritus versari, vel Dæmones: Si superstites adhuc sunt, dubium non est, quin Dæmonibus, non autem humanis Spiritibus infesta sint loca. Quatuor assertimus quatuor sunt demonstranda. Ab ultimo incipimus.

Primum *humanos vuentium Spiritus non posse molestos esse iis locis, quæ ob viuentium adhuc scelera horrida sunt*, extra omnem est controversiam. An hi possunt aliis esse locis, quam sua, quæ fouent & sustentant, sunt corpora? Sed quia pro hoc argumento aliàs plura dicta sunt, hic pluribus opus nõ est. Vide librum nostrum de prodigiolis viuorum apparit.

Quod verò sint *Dæmonum Spiritus*, quiuis hinc facillè intulerit. Sed quam sit hoc conueniens, quia non statim omnes percipiunt, hic docemus. Et principio quidem ea est peccatorum scditas; vt non homines tantùm summis miseriis, & Dæmonum vexationi inuoluat; verùm etiam loca, vbi ipsa perpetrantur, diuinæ iræ & Dæmonum potestati subiiciat. Deinde recreantur his locis Spiritus Nequam, partim quia his Deus grauitèr est offensus; partim quia iisdem ipsorum regno facta est accessio. sed & Deus hæc loca Dæmonum infestationi exposita esse, potest videri velle, vt etiam hinc grauitatem peccatorum mortales intelligant, nouissima præuideant, & de salute sua cogitent.

Vna defunctorum Spiritus iisdem locis versari, vbi grauiora crimina perpetrarunt viuentes: primùm probant exempla eorum, qui leuia peccata illis ipsis locis, vbi commissa sunt, post mortem, dignis penitentia fructibus, expiãunt. Deinde illi, qui iisdem, ob

grauia, puniti leguntur. Vtraque primum Caput suppeditat. Deī etiam bonitas atque iustitia hanc rem reddit admodum probabilem. Bonitas erga viuentes demonstratur; qui miserorum Spirituum exemplo possunt, si volunt, fieri meliores. Iustitia erga ipsos defunctorum Spiritus; vt hi intelligant ex omnibus iis rebus suppliciorum suorum acerbiteratem crescere, quæ ipsis quouis modo dum peccarūt, seruiuerunt.

4. An verò soli sunt defunctorum Spiritus; qui locis, vbi peccata perpetrata sunt, obseruantur? *Admodum hoc probabile; verumtamen, vt videtur, non necessarium.* Probabilitatis argumenta, in priori huius Capitis parte, clara sunt. At vt soli molesti sint, infesta que loca reddant, necesse non est; quemadmodum Theli secūda, ante hanc, euinci potest.

CAP XXXIIII.

An, & quomodo ex Catholicorum hominum, & infidelium locis, possit colligi Spiritus, qui moestant, esse humanos, vel Diabolicos.

1. **R**æter iam dictas, & peruestigatas, locorum differentias, alia est, quæ ex personis, loca incolentibus, accipitur: vt scilicet, quædam dicantur Catholicorum habitacula; quædam Non Catholicorum, siue infidelium. Nam cum homines omnes aut fideles sint, siue Catholici; aut infideles, siue Non Catholici; certisq; locis comorentur; ipsa ab his incolis loca non incongruè accipiunt appellationem.

2. Infidelium autem, siue Non Catholicorum, non vnus generis loca sunt omnia. Nec mirum. Non vnus generis infideles sunt omnes. Sunt Pagani. Sunt Iudæi. Sunt Hæretici. Et loca igitur alia Paganorum, vbi Pagani; alia Iudeorum, vbi Iudæi; alia Hæreticorum, vbi Hæretici commorantur.

3. Omnia hæc loca disputando percurrere possemus. Quidni facimus? Quia non opus. Nostris sumus contenti: Hæreticis, & Catholicis. Sua examinent Pagani: sua Iudæi. Quid nobis de his, quæ foris sunt iudicare?

4. Posset forsitan videri frustra hæc suscipi inquisitio: quod Hæreticorum ab omni Spirituum infestatione liberrima dicantur; & ob id his locis Spiritus distingui non possint; sed quia Catholicorum loca infesta sunt; propter hos omitti nõ debuit. Quid, quod nec

Hæretico

Hæreticorum loca satis sint libera? Possemus hoc exemplis docere: verum, quia proferri hæc nequeunt, nisi & loca Spiritibus infesta proderemus, & homines Hæreseos accusaremus; ommissis exemplis ratione agamus.

Quærimus quidnam Hæreticorum locis Spiritus prohibeat? 6.
 An Hæreticos Spiritus refugiunt? & refugiunt Spiritus quicumq;?
 hominum? Dæmoniorum? Quis hæc credat? quis dicat? quis profiteatur? Quam magna consuetudo Hæreticorum magistris, cum certo quodam Spirituum genere, quorum in locorum infestatione præcipuum studium? vide caput vigesimum primum Disputationis de Dæmoniacis.

Gentiles atque Iudæos pati Spirituum infestationes manifestum est. quid Hæreticos excipiet, qui in eadem, cum cæteris infidelibus, sunt classe & damnatione? 7.

Vel sanctitas doctrinæ, quam Hæretici profitentur, meretur, ut à Spiritibus non impeti debeant, ut quidam dicunt: vel probitas vitæ, quam agunt: vel singulare quoddam, quo deus vult ipsos his exemptos, privilegium. Quid horum? aut quid aliud? Non doctrinæ sanctitas. Impiissima illa est. Christi, Apostolorum, & totius antiquitatis doctrinæ aduersa. Non probitas vitæ. Nunquam cum impia doctrina vera vitæ probitas consistit. Non privilegium, quia quando, quare, quibus præsentibus, ubi, quo auctore concessum sit doceri non potest. Quid verò aliud?

Certum ergo sit loca Catholicorum Spiritus infestantes perpeti. 8.
 Constitutum quoque sit, non immunia esse Hæreticorum. Quæramus igitur, Num ex his locis Spiritus distinguantur.

Distinctio verò quæritur, inter humanos Spiritus, atque Dæmoniorum. Num ex iisdem locis conditio & distinctio humanorum inter se, colligatur, postea erit discutiendum. Quid igitur? Suntu omnes, qui Catholicos persequuntur, aut insequuntur, Dæmoniorum Spiritus? qui Hæreticos Spiritus humani? An contra, Omnes qui Catholicis molesti sunt, humani? qui Hæreticis, Dæmoniorum? An utriusque inveniuntur apud utrosque? 9.

Primum, Non omnes, qui Catholicos molestant, Dæmoniaci sunt, ipsos etiam molestant Spiritus humani. Catholicici fuerunt Germanus Episcopus Capuanus, cui se aliquoties exhibuit Spiritus Paschalis Presbyter, cuius meminit Beatus Gregorius, cui fidele obsequium præstitit Spiritus in balneis. V Vormatiensium item accola, qui aliquamdiu sustinuerunt multitudinem Spirituum, 10.

armatorum equitum & peditum. Et exemplis quid opus? possunt meriti esse Catholici; vt Spectris damnatorum hominum molestetur. possunt ab iisdem subsidia expectare & petere animæ fidelium defunctorum; quæ ex hac vita piè, sed nondum satis purgatæ discesserunt.

11. *Nec soli humani Spiritus Catholicis molesti sunt. sunt ijdem etiam Demones molesti.* Quot molestias à Dæmonibus sustinuerunt eremi cultores? de quibus cap. 26. quot alij Sancti viri? vt præsentia prætereamus? An fortè fidei sanctitas, quam Catholici profitentur, à Dæmonum insidijs reddit immunis? Non reddit. Minoribus sæpe insultibus suos exponit. An vitæ probitas? hæc sæpe apud Catholicos desideratur. deinde si quando adest, studium nocendi Dæmonum excitat. An signa sacra, quæ in Christianorum sunt animis? Hæc non desunt Hæreticis, non desunt damnatis.

12. *Deniq; Nec omnes, qui Hæreticos infestant, aut Dæmonum sunt Spiritus aut humani: sed nunc Dæmonum nunc humani.* Ostendimus, prius in pithulus capitis, à Spirituum infestationibus immunes non esse Hæreticos: quod verò nunc infesti sint Dæmoniorum Spiritus, illæ ipsæ rationes confirmant, quibus ibidem vsi sumus: nunc verò hominum damnatorum: persuadet societas; idemq; nocendi studium cum Dæmonibus, & his similia. Libet pro utroq; exemplum adscribere ex Cæsare Baronio Tom. 6. circa annum Domini 517. Et quod Hæreticum damnati hominis spiritus terruerit, atq; molestaret, docet exemplum Alidori, sectatoris Seruæti, autoris hæresis, quæ Acephalorum dicta est. huic is, qui coram Pontifice Caypha Domino alapam impegit apparuit atq; eundem, vt sceleris, ita suppliciorum socium futurum significauit. (Vide. Cap. 38. Thelin 8.) Quod verò nec à Dæmonibus sint tuti, docet per Ducem quandam Palestinum, & qui ipse Severianus, qui cum Dominicum monumentum pietatis studio intrare vellet, aliquoties ab ariete (Dæmonis erat in forma arietis) repulsus est: nec post confessionem quidem peccatorum, quibus se ab ingressa prohiberi existimabat, permissus est intrare: sed tum demum admissus est, cessauitq; cornupeta aries, vbi abiurata hæresi, communionem catholicam se protestatus est esse Catholicum. Hæc Baronius. Prius ex 36. cap. Prati Spiritibus, posterior ex cap. 9 eiusdem Prati.

13. *Maneat igitur utroq; & Catholicos & Hæreticos, Spirituum molestij esse: expositos. Maneat utroq; & ab hominum, & à Dæmoniorum Spiritibus molestias pati. Inferamus ex utroq; loca Hæreticis*

retica atq; Catholica Spiritus humanos à Daemonibus non distinguere.

CAP. XXXV.

An, & ex quibus temporibus humani & Daemonum Spiritus distinguantur, illi, qui rebus viventium quandoq; intersunt.

Ria ferè sunt in tempore, ex quibus, si quæ est, distinctio inter humanos & Diabolicos Spiritus sumi debet: substantia: quantitas: qualitas. substantia temporis die & nocte continetur. quantitas in diurnitate & breuitate cernitur. qualitas in sacris: & profanis diebus.

Omniū harum differentiarum rationem habendam esse, in cognoscendis spiritibus, inde videtur certum; quod ipsarum rationem etiam Spiritus habeant. de diebus & noctibus aliàs dictū est. Aliquos etiam nō diu esse molestos, docet experientia: alij contra sunt, qui diurnitate molestiarum etiam suos dominos propriis sedibus & domibus pellunt. Præterea, quia tempora apud Christianos vel sacra sunt vel profana; hoc ipso clarum est, his vel istis temporibus Spiritus esse molestos, quo clarum est esse molestos.

Quid autem? substantia, quantitas, & qualitas temporis, distinguūtne humanos Spiritus à Dæmonibus? Nos, quia triplices temporum differentias distinximus, tribus Assertionibus, quantum consequi coniectura licet, quod res esse videtur, concludimus.

Prima esto. *Noctes & dies humanos atq; Dæmoniorum Spiritus non distinguunt.* Non necesse est, illos Spiritus Dæmoniorum dicamus, qui noctibus sunt; molesti: illos hominum, qui interdum. Noctibus sunt molesti Dæmonum, & hominum Spiritus: diebus, & clara luce, sunt molesti Dæmonum & hominum Spiritus.

Quod dicimus clarum est exemplis, omnis generis Spirituum. Nec assertioni contradicit ratio. Quemadmodum non ad locum; ita non ad tempus astricti sunt Spiritus. Vtraq; extra ipsos: vtraque ipsos nō attingunt. Nec luce diei indigent vt videāt, quo vadant: nec caligine noctis iuuantur, quò operationes valeant exercere.

Sunt hæc certa. *Lucis tamen amantiores sunt; & per se appetentiores humani spiritus; si non omnes, certè purgandi: tenebrarum & noctis Dæmoniaci.* Quid mirum? qui malè agunt odium lucem: Domini sententia est Ioan. 3. Et si econtrariò licet argumentari. Cùm malè non agant purgandi Spiritus; non oderint lucem: In luce igitur versabuntur; quemadmodum & versati sunt in balneis illi, quorum meminit B. Gregorius, & nos 1. cap.

Est.

144
7. Est aliud pro hac re argumentum, quod Regius Propheta significet eum, *Qui habitat in adiutorio altissimi*, non habere sibi timere etiam à *Dæmonio meridiano*: quo insinuat *Dæmones* plerosque nobis esse molestos, & quasi lucem solis vereri; quosdam tamen admodum audaces; qui, quam cæteri, lucem non refugiant; & interdum etiam homines adorantur. Ita locum Prophetæ exponunt Thalmudici, R. Salomon, & Chaldæus cum nostris, inquit Gebrardus in Psalmos.

8. *Secunda Assertio. Neq; diurnitas molestiarum, quæ à Spiritibus offertur; neque breuitas; certorum Spirituum certum & indubitatum est argumentum.* Si est, quæso quanta? quorum? Diutissime molesti fuerunt Spiritus *Dæmoniorum*, in fodinis metallicis; quorum primo Capite meminimus. & ad centum & plures annos molesta fuit verula, in arce Tarellorum Parmensium. Quid verò? qui longo tempore molesti esse potuerunt; non poterunt breui? breuiori? breuissimo?

9. Nihilominus, si diuturniores fuerint molestiæ, & hominum aliquot ætates superent; *admodum est verisimile, earum auctores esse Dæmones; rarius defunctorum hominum, maxime damnatorum.* Illius rationem dixerim ex fine colligi, qui ipsis propositus est vnus; vt semper noceant, quibuscunque etiam mortalibus; huius, quod ea lege ad viuos redire permittantur hi damnati; vt iustitiæ diuinæ, sua miseria, dent testimonium: quod non ita commodè præstant, nisi eorum se aspectibus, quibus noti sunt, obijciant; vt idcirco credi possit, non diutius ipsos molestare, quam horum ætas permittat.

10. *Tertia Assertio sit. Nec sacra, nec profana tempora sibi, tanquam propria, usurpare Spiritus Dæmoniorum.* Nam & sacris possunt adesse humani, & profanis Affectant *Dæmones* sacra, vt profanent: affectant eadem humani Spiritus (purgandi) vt facilius viuientium auxiliis inuentur. Quærunt illi profana, tanquam sibi magis conuenientia: eadem satis humanis (purgandis) conuenientia sunt, si subsidium præstent.

11. Non eadem ratio temporum, & locorum est; vt quemadmodum per se sacra loca fugiunt *Dæmones*; ita sacra fugiant tempora. Alia longè est conditio locorum consecratorum; alia temporum. Sunt loca sacra consecratione summorum Pontificum; & Ecclesiæ sacris orationibus, illa *Dæmonibus* interdiciuntur. Sunt tempora sacra; veruntamen nulla consecratione; nullis exorcismis: sola Dei atque hominum voluntate.

Fortè

Fortè tamen, quia non solum res sacras; sed & signa rerum sacrarum Dæmones detestantur; & quicquid demum *sacrum* redollet; sacris temporibus, tanquam non suis: sed profanis, tanquam magis conuenientibus, insolentiores & molestiores erunt: & nisi aliunde molestandi occasiones habeant, sacris se continebunt, minusque molesti erunt. Sed vt hoc cum ratione dicitur: ita cum ratione potest negari.

Quid porrò ex dictis omnibus? *Ex differentia temporum, vel nullum certum iudicium sumi pro Dæmoniorum Spiritibus, vel admodum infirmum.* Hoc tamen examen prætereundum nobis non erat, quod per se infirmum est, id cum firmioribus indicijs coniunctum, rebus & vires accipit, magisque persuadet.

CAP. XXXVI.

An ex conditione illorum Spirituum, qui, præ cæteris, certos quosdam homines persequuntur, iudicium de Spiritibus possit accipi, quòd vel humani sint, vel Dæmonum.

Dubium non est quosdam esse Spiritus, qui certis hominibus, præ cæteris, sint molestiores. Illa ipsa loca, quæ ratione hominum, Spiritibus infesta esse diximus, nobis in hac causa suffragantur. sed quia de hoc aliàs, hic non plura. An Spiritus hi Dæmones tantum sunt? an aliquando Spiritus hominum? An semper hominum? nunquam Dæmonum?

Molestiarum, quæ ab his afferuntur: malorum item, quæ infligunt, hic rationem non habemus. Illa aliis discussa sunt locis; & quid ad Spirituum discretionem faciant, demonstratum. Solum Spirituum habetur ratio. Quæritur, an qui viuentes certos insequuntur (siue graues multum sint, siue non sint, parum huius interest) Dæmones sint, vel humani Spiritus.

Et aliquando hominum esse Spiritus, qui has molestias afferunt, videtur esse extra controuersiam. Probant hoc suo exemplo Spiritus matris Neronis: Spiritus virginis Byzantinæ Cleonicæ; Spiritus imperatoris Galbæ; vt alios quamplurimos omittam, quorum i. cap. & aliis, facta est mentio.

Exemplis his facilius creditur; quod ratio, quæ hanc rem impossibilem esse doceat, nulla sit: graues autem sint causæ; quæ, vt quandoque fiat, egregiè probent.

T

Qua

Qui pluribus aliquando molesti sunt Spiritus, an non vnum aliquem insequi possunt? Nisi forte iis legibus diuinitus astrictos esse dicere velimus Spiritus, vt & vno tantum loco viuentibus adsint, molestique sint; & præterea nunquam molestare valeant, nisi pluribus molestias afferant: quæ quis dixerit? dicenti quis crediderit?

6. Conueniens quoque est, & iustum; vt humani Spiritus molesti sint, & homines molestiis insequantur. Purgandi enim, si ab his nulla, ab illis multa exspectant solatia; an non hos insequentur, illos deserent? Damna, cum malè iis velint, qui ipsorum malorum fuerunt auctores, & promotores; cur eosdem molestiis insequi non valebunt?

7. Veruntamen *Dæmonum Spiritus, vt plurimum, esse crediderim, qui homines insequuntur*. Causa præcipua huius est, quod quicumque insequantur, iidem ferè persequantur: persecutio verò, quamuis ab alijs esse possit Spiritibus, non tamen semper tanta, quanta plerumque affertur, esse potest: & vt possit, tamen non ad humanos; sed Dæmoniacos propriè Spiritus pertinet. quemadmodum Capite 29. dictum est.

CAP. XXXVII.

An ex conditione eorum, qui persequentes Spiritus patiuntur, possit colligi, humani ne sint Spiritus, qui molesti sunt, vel Dæmoniorum.

1. Num hîc supponimus; alterum est explicandum: tertium definiendum. Supponimus quosdam viuentium pati, præ cæteris hominibus, infestantes Spiritus. Explicandum quid per conditionem hominum intelligamus. Definiendum, an ex conditione hominum, qui molestias Spirituum sustinent, possit coniectura fieri, vtrum humani sint, vel Dæmoniorum Spiritus, qui molestant.

2. Primum illud supponimus. & ob id plurib. persequendum non est. Exemplis abundamus. aliàs quoque idem demonstratum est hoc iustissimis de causis fieri. Vide huius Disputationis Capita, 15. & 17. & c.

3. Conditionem viuentium, intelligimus statum vitæ, in quo ipsi degunt & versantur: veruntamen non quemcunque; sed qui cum improba vel honesta vita coniungitur: ita videlicet, vt mortales
dupli

duplicis conditionis dicere possumus; alios, qui sobriè, piè, & iustè vitam viuunt Christianam: alios, qui in grauibus volutantur peccatis, & pro perditæ salutis habentur hominibus.

Quæstio igitur est, An ex his ordinibus, si infestantes Spiritus pati hos contigerit, deprehendatur, *Sitne humanus, qui persequitur, Spiritus, an Diabolicus.* Et forsitan, mox quis suspicabitur, malos non nisi à malis; bonos non nisi à bonis infestari: sed tamen rem exactius consideranti aliud videbitur dicendum. Nec malè.

Extra omnem controuersiam est *ex probis & bonis hominibus certum iudicium peti non posse.* Quid ita? Quia neque omnes, qui probos homines persequuntur, humani sunt Spiritus: neque omnes Spiritus Dæmoniorum.

Quàm integris moribus fuit sanctissimus Iob? quanta eius in sacris litteris commendatio? Dicitur *vir simplex, & rectus & timens Deum, & recedens à malo:* dicitur *non similis ei in terra:* & tamen grauissimas à Spiritibus molestias sustinuit. An à bonis, & humanis tantùm, homo bonus & humanissimus? Impiissimus Satan fuit, qui virum sanctissimum afflixit.

Sic de integritate vitæ Germani Capuani Episcopi dubitare non possumus. Dat ipsi B. Gregorius testimonium insigne probitatis: & hic Spiritus expertus est, quamuis non ita molestos. An bonus vir malos Dæmoniorum? Nequaquam: sed bonus bonos defunctorum hominum.

Et quid est, quæso, cur probi homines aut persequentes Dæmones pati dici non debeant; aut molestantes Spiritus humanos? An Dæmonum Spiritus ipsis malè velle non possunt? aut hominum ipsorum opera nequeunt iuuari? Possunt hi (purgandos intelligo) si aliquorum; horum certè opera iuuari. Possunt illi malè ipsis velle; illi inquam iuratissimi bonorum omnium hostes & inimici.

Ex bonis igitur distinctio peti non debet. *An debet ex malis?* Debet magna: si non absoluta & omnimoda. Dubium vix esse potest, *solos esse malos, qui malos sequuntur, insequuntur, & persequuntur spiritus: probabile admodum, ex malis, Dæmoniorum ferè esse, non hominum.*

Bonos purgandorum Spiritus malis, & desperata salutis hominibus molestos esse negamus. Quam ob rem essent? Aliorum salutis curam crederent habere, qui omnem propriæ deposuerunt? sed & hi vel non credunt Spiritus defunctorum viuentium subsidiis iuari: aut, si credunt, iuuare nolunt; & si vellent, parum

118
eorum sæpe subsidia, tanquam dei hostium, apud altissimum Deum possent.

11. *Malos Spiritus malos homines sequi, insequi, persequi quid mirum? Sequuntur ut socii, insequuntur ut promotores: persequuntur ut tortores & carnifices.*

12. *Gaudent malorum societate mali Spiritus. facit hoc similitudo morum & studiorum. Etiam Omne animal, inquit quidam, diligit sibi simile. Qui verò omnes percipiunt à Deo esse alienissimos; possintne eorum societatem fastidire, non expetere; qui vltro suis pravis studijs, se à Deo auertunt? Ad Dæmonum castra confugiunt?*

13. *Promouent & impiorum studia impii Spiritus. Non satis ipse est mortales esse miseros; miseros cupiunt esse miseres: miserimos. Quid si igitur his molestiis miseres reddere possunt? an sibi deerunt? Fortè nequeunt his molestiis miseres reddi? At posse, haud obscure, quæ Capite 13. dicta sunt, insinuant.*

14. *Sed & tortores his molestiis mali Spiritus se ostendunt. Hoc quidem ipsi affectant: sed magno cum consilio, Deus Optimus nunc permittit, nunc præcipit. quorundã tã insignis est improbitas atque maliti; ut etiam in hac vita debeat vindicari. quod melius, quàm persecutionibus, quas mali Spiritus perditis his hominibus afferunt, demonstrari non potest.*

15. *Mali igitur Spiritus malis hominibus molesti sunt. An verò mali quicunque? an tantùm Dæmoniorum? an etiam damnatorum hominum? Et Dæmonum, & damnatorum. De Dæmonibus res clara est. Pro damnatorum hominum, sunt Spiritus Byzantinæ Virginis: matris Neronis Imperatoris; & Imperatoris Galbæ: alios tanquam ex superioribus notos omitto.*

16. *Veruntamen, quia mali malos Spiritus potissimum patiuntur in vltionem scelerum, peccatorum, & perditæ, quæ agitur, vitæ; ut plurimum (si non semper) existimauerim esse Dæmoniorum Spiritus, qui molesti sunt, ut qui hic officium exequentur, quod sicuti ab humanis alienum est, ita ipsis, quasi proprium, tribui potest.*

17. *Quòd si forma humana Spiritus hi quandoque conspiciuntur, & illa etiam, quæ certorum hominum esse cognoscitur, quemadmodum fuit Byzantinæ Virginis, atque matris Neronis Imperatoris, illã ego simulatam dicerem, & non à Spiritibus defunctorum hominum circumferri: sed ab ipsis Dæmonibus, qui & illius sint authores, & sub illa ipsos Spiritus defunctorum, veluti in quadam imagine ostendent.*

NOTA

PARS ALTERA
NOTATIO IN SEQUENTIA
Capita.

De rationibus & notis, quibus distinguuntur, & cognoscuntur Spiritus humani, qui loca infestare solent.

Vnde humanorum Spirituum à Daemonibus distinctio petenda sit, quantum ratione & coniectura consequi potuimus, diximus: Nunc qua ratione humani (sunt enim duplicis conditionis) distinguantur, inquiremus. Nam & hos internoscere necesse est eum, qui feliciter in liberandis, à Spirituum infestatione, locis versari velit: propterea quod non iisdem rationibus cum purgandis & damnatis agendum est.

In horum autem discrimine inuestigando idem, qui superius, seruandus est ordo: ut & formas, quibus apparent: & orationes, quas formant: & mala, quae afferunt: & officia, quae exercent, & locorum qualitates, atque his similia scrutemur diligenter: & quia hos vel illos Spiritus, purgandos inquam, vel damnatos prodat, notemus. Res quemadmodum difficultatem habet non parua, ita non caret sua utilitate & voluptate. Sequentia facilius intelligentur, si singula cum praecedentibus iam explicatis rationibus conferantur. sed ad rem. A forma principium instituumus.

An, & quæ forma humanos inter se Spiritus, hoc est, purgandos à damnatis distinguat.

1. **N**on omnes formæ Spirituum, sub quibus conspiciuntur, hoc loco nobis discutiendæ sunt: quoniã non inter quoscunque Spiritus, qui se viuentium oculis offerunt, discrimen inquirimus. Solum inspicienda est illa, quam humanorum Spirituum *propriam* diximus, Capite vigesimo sexto, & Vtrum, in ipsa, aliqua distinctio sit, qua humani Spiritus differant, & cognoscantur, inquirendum: propterea, quòd qua ratione *solum humani* inter se discriminentur, hoc loco quæramus.
2. *Vnam* autem *formam humanam* diximus, quæ humanos Spiritus prodat: illam videlicet, quæ ita humana est. vt peregrinum, & ab humana alienum habeat nihil; nullaque ratione, vel modo ab humana degeneret. Hæc enim, vt humanos Spiritus prodat; ita vtrisque communis est; & iis, qui perpetuis inferni cruciatibus addicti sunt, & qui alicubi, ob peccatorum suorum demerita purgantur.
3. Sed tamen non ita *vna* est *hæc forma*, quin discrimina & differentias multas admittat. Quemadmodum enim *vna* est omnium hominũ, qui viuunt, forma; & quædam in hæc sunt, quæ distinguunt virum à femina; senem à iuvene; Iudæum à Christiano; ægrum à sano; ita in *vna*, sub qua humani Spiritus latent, forma; quæ hos ab illis distinguunt, possunt esse discrimina.
4. *Quintuplicia* autem hæc discrimina putauerim: vnum à quantitate petitur: alterum à qualitate: reliqua tria ex mentis affectu, cuius esse videtur indicia primo differunt parui & magni: altero albi & nigri: tertio læti & tristes; graues & leues; truces & amabiles. Hæc discrimina vni eidemque formæ humanæ possunt accidere. An verò omnia Spiritus discriminant? Id definiamus.
5. *Quæ à quantitate differentia sumitur, Spiritus nõ distinguit.* nec paruitas damnatorum tantum Spirituum index est, & magnitudo purgandorum: nec contra, magnitudo damnatorum, paruitas purgandorum. Possunt sub forma parua esse damnatorum, & purgandorum: iidem quoque possunt esse sub forma magna.
6. Quinimò, quando in quantitate excessus est nimius, vel nimius defectus; non hominũ, sed Dæmonum latere Spiritus, aliàs docuimus.

mus. Nec malè. Quoniam cùm idcirco rebus viuientium interfint humani Spiritus, vt cognoscantur; apparere ea forma credi debent, quam ipsi dum corpora vegetârunt, habuerunt; quod non nisi ex hac cognosci queant.

Qui viui procero corpore fuerunt, sub magna, mortui, dum conspiciuntur, apparent figura: qui paruo; sub forma nani. At possunt feliciter mori, & ob id non damnari, illi: possunt quoque hi. Similiter, possunt illi cum præsentis vitæ morte, mortem incurrere æternam: possunt quoque hi nani. Magnitudo igitur, siue paruitas, etsi humanos spiritus distinguat quandoque à Dæmonibus; non tamen humanos inter se distinguit.

Dissimilitudo qualitatis in forma, plurimum valet ad diiudicandos Spiritus humanos. Pro purgandis, nisi nox candorem vultus obnubilet, magnum argumentum est color albicans; siue natiuus, quem viui habuerunt: pro damnatis militat niger, clara præsertim in luce: Non idcirco solùm, quia communis id hominum habet sensus; verùm etiam, quia vt niger damnatis Dæmonibusque conuenit, & sub hoc frequenter damnati conspecti sunt: ita albicans conuenit bonis, beatisque; & sub hoc conspecti, qui purgatorios ignes sustinuerunt. Seruit hîc exemplum Isidori, quod ex Euirato in Prato Spirituali, Capite 39. refert Cæsar Baronius Tom. 6. fol. 625. circa annum Domini 513. Isidorus hic genere Meliticensis, Monachus fuit Monasterij Philoxemes in emporio Cypri Dade dicto. & cùm Seueriani dogmatis aliquando fuisset assertor, vxori Catholicæ, quæ clam ipso communicauerat, sacram communionem per vim indignabundus, guttur eiusdem præmens, extorsit, indigneque tractauit. Sed statim coruscationem hostia sacra diffundente peccatum suum agnouit: post biduum verò, paratum sibi supplicium intellexit per Spiritum hominis damnati talem, qualem iam descripsimus. Rem refero ipsius verbis: Post biduum, inquit Isidorus, aspicio virum, quasi Aethiopem, semicintijs vestitum, dicentemque mihi: Ego & tu simul in vnum supplicium condemnati sumus. Et ego ad eum: Tu, inquam, quis es? Respondit: ego sum, qui conditorem Dominum omnium, Iesum Christum, in maxilla percussi passionis tempore. Hæc ibi.

Tristis, latæque forma virisque Spiritibus communis est. quamuis enim damnati, iustiore tristitiæ causam habeant, & tristem vultum formandi non tamen sua carent tristitia purgandi; ob graues, quos ipsi, quocunque etiam loco agant, sustinent dolores, & cruciatus.

DE LOCIS INFESTIS

ciatus. Nullum igitur hinc iudicium de Spiritibus sumi potest.

10. *Trux vultus omnino conuenit damnatis: amabilis purgandis. Sed an ille damnatis tantum; & non etiam purgandis: hic purgandis tantum; & non etiam damnatis? Quamuis hic iudicium præcipitare temerarium sit: propterea, quod etiam beati Spiritus cælestium mentium truces quandoque vultus formarint, & Dæmones formarint amabiles & Angelicos: facillè tamen mihi paterer persuaderi solis damnatis truces, solis purgandis amabiles, aut certè non truces conuenire, propterea, quod cur truces purgandi; cur amabiles damnati simulent, causas non habeant.*

11. *Gravitas & leuitas, quam exterior forma quandoque secum affert, Spiritus humanos non distinguit. Sed tamen status & conditio Spirituum purgandorum potius gravitatem postulat, quàm leuitatem; quam et si præ se ferre possint damnati; vt tamen præ se ferant, nulla cogit necessitas.*

CAP. XXXIX.

An, & qui strepitus, atque gemitus prodant humanorum Spirituum conditionem & Statum.

1. **C**apite vigesimo septimo ex iis, quæ à Spiritibus fiunt, & hominum auribus percipiuntur, hoc propemodum solo distinximus humanos à Dæmoniorum Spiritibus; quod suspiria, gemitus, fletus, lachrymationes, si non semper; per sepe humanos Spiritus prodant. *An verò hæc humanis vtrisque tam purgandis, quàm damnatis, communia? an his, aut illis propria?*

2. Purgandis esse propria fortè quis inde coniecerit; quod opis & subsidiorum videantur quædam esse imploratio; quorum soli purgandi Spiritus participes esse possunt. verùm ad dånatos quoque pertinere insinuat primùm (vt alios omittam) Christi oratio, qui in inferno docet futurum fletum, atque stridorem dentium. Tum deinde probat Spiritus Galbæ imperatoris, vtique damnati hominis, cuius ingentes gemitus aliquoties cum maxima sua molestia, obseruauit Imperator Otto. Tertio confirmant illi Spiritus, qui eiulatu & stridulo vocis sono, domum compleuerunt, quam Romæ inhabitauit Alexander ab Alexandro.

3. Interim tamen quamuis vtrisque gemitus, eiulatus, atque suspiria sint communia: *purgandorum tamen hominum propria quis non male*

malè dixerit illa, quæ sine vlla impatientia significatione eduntur; & nihil, quod apertè damnatorum Spiritus prodat, continent.

Suspiria ducant damnatorum Spiritus, lachrymentur, fleant, eiulent: duo ferè semper sunt, quorum aut alterum, aut vtrumque ipsos prodat; impatientia scilicet, quam ipse gemitus atque eiulatus secum affert; vel aliud quid, quod purgandis Spiritibus tribui nequit. 4.

Patientiam in luctu, suspiriis, atque lachrymis, magnum præbere argumentum, pro purgandis Spiritibus, inde clarum est; quòd quamuis grauissimos cruciatus sustineant; non tamen impatientes fiant, nec vlla impatientiæ dent signa, perfecti iam in charitate. Contrà, damnatorum Spiritus, quemadmodum impatientissimè ferunt quæcunque sustinent supplicia; ita impatientiæ suæ non raro dant testimonia clarissima. 5.

Novam verò, quòd d: purgandorum patientia diximus, videri non debet, quia cognoscunt & iustissimas esse, quas per solvunt pœnas: & à clementissimo parente ipsis, tanquam charissimis filiis, infligi: & finem breui habituras: & in summum, æternumque gaudium esse conuertendas. 6.

Impatientiæ porrò patientissimi cur darent signa? & mortalibus darent, quorum ipsi, lachrymis atque suspiriis, opem implorant? sufficit ipsis, si miseriam suam explicent: hinc multis impatientiæ argumentis indigent. 7.

Nec ob id impatientes habendi sunt, quòd à pœnis liberari desiderent: vt ineptè quidam argumentantur. An etiam Christum impatientiæ accusabimus, dum à se petiit transferri passionis calicem? 8.

Sic de impatientiæ damnatorum certa res est. Non volunt agnoscere iusta esse sua, quæ, pro peccatis, patiuntur supplicia. Et, quamuis iusta agnoscerent, odio tamen haberent implacabili, tum Demones, qui supplicia infligunt, tum Deum, pro cuius voluntate atque imperio infligunt. Et si hæc non essent, vel id eos impatientes redderet, quòd nec fructum suorum suppliciorum vllū sperent; nec ipsorum vllum in omnem æternitatem expectent finem. Qui verò tot de causis impatientes sunt; impatientiam suam possunt dissimulare? simulare patientiam? 9.

Hinc est, quòd quicumque observati sunt Spiritus purgandi, non modò nulla impatientiæ; sed multa quoque dederint patientiæ signa, quemadmodum inter alios illi probant, quorum meminit B. Gregorius. Contrà, illi, qui damnati fuerunt, cum eiulatu & suspi-

174 DE LOCIS INFESTIS
& suspiriis coniunxerint clamores, rugitus, aliaque impatientie
haud leuia argumenta.

CAP. XL.

An, & quæ oratio humanos inter se Spiritus pur-
gandos, inquam, à damnatis di-
stinguat.

1. **D**iximus capite vigesimo octauo *Orationis* multas esse spe-
cies; sed quæ humanorum Spirituum sit propria, vnam
esse, *boni petitoriam*. Nunc vtrum in hac aliquid sit. quod
humanos inter se differre faciat; & purgandos, vel damnatos pro-
dat, inquirimus.

2. Esse, quidam negare possent: sed tamen qui penitus oratio-
nem petitoriam inspexerit; & quas condiciones habere possit, at-
tenderit; non malè dixerit, *aliquam inueniri, quæ purgandos Spiritus
prodat*. Illa est, quæ & boni proprij est petitoria, & peccati sordi-
bus inquinata non est.

3. Bene hæc dici, clarum erit, si *duo* demonstrauerimus. Alte-
rum est, *purgandorum Spirituum orationem esse proprij boni petitoriam;*
damnatorum non item. Alterum, *purgandos peccare non posse; damnatos
non posse non peccare*. His duobus fundamentis Assertio nostra in-
cumbit.

4. *Primum* conditio Spirituum, qui apparent, confirmat. Propo-
situm est purgandis, vt viuentium auxilia, & subsidia obtineant,
eorum suffragiis iuuentur. Quod si igitur aliquid, hoc præcipue
oratione sua quærent. At damnatorum alia conditio. Sciunt mi-
feri nihil se subsidij à viuentibus obtinere posse; nullam habere
spem remissionis pœnarum, quas sustinent; cur igitur seriò vi-
uentium operam implorare dicendi sunt?

5. *Alterum* omnium propemodum Theologorum habet senten-
tia. Docent illi fieri non posse, vt purgandi Spiritus peccatum ali-
quod committant. Docent damnatos non posse non peccare. An
fortè errant omnes?

6. Scimus Lutheri esse assertionem, quod qui in purgatorio de-
gunt, peccent continuò. Sed apud nos plus omnium, quàm vnus
Lutheri valet authoritas. Si continuò peccant purgandi; quis tan-
dem purgatorij finis? Neq; enim vnquam plagarum modus & fi-
nis erit; si nullus sit finis & modus delictorum.

7. Quomodo peccare dicendi sunt, quibus facultas nulla est; vt
quicquam

quicquam, quod ad gloriam, aut vitam æternā illis proffit, faciant? An fortè etiam in illa vita *mereri* contingit? Præsens vita sementis est, non futura. *Cum nox venerit*, inquit Dominus, *nemo poterit operari*, Ioan. 9. *Qua seminauerit homo* (hac in vita, vbi sementis tempus) *hac metet*, Galat. 6. *Non poterimus villicare*, vbi semel in fine vitæ villicationis ratio fuerit reddita. Lucæ 16. Sed & ad bonorum operum exercitium ita nos hortatur Sapiens, Ecclesiastici 14. vt significet in futura vita illa locum non habere. *Ante obitum tuum*, inquit, *operare iustitiam: quia non est apud inferos inuenire cibum; & alibi Ecclesiastæ 9. Quodcumq; potest agere manu tua, instanter operare: quia nec opes, nec ratio, nec sapientia, nec scientia est apud inferos, quò tu properas.*

B. Cyprianus, Sanctissimus Martyr, Sermone 4. qui est de Mortalitate, etiam hanc ob causam dicit prodesse mortem, quòd à peccandi periculo liberat; cui, quamdiu in hoc præsentis vitæ spacio decurrimus, expositi sumus. Non displicet sententia Martyris Magno Augustino. Eandem his verbis refert, Libro de Prædestinatione Sanctorum cap. 14. *Hic*, inquit, *atq; huiusmodi, Doctor ille, sententijs in Catholicæ fidei luce clarissima, satis aperte quæ testatur, vsque ad huius corporis depositionem peccandi pericula, tentationesque metuendas: deinceps nulla talia quæmque esse passurum. quod etsi non testaretur; quando de hac re Christianus, qualiscunq; dubitaret? Ita Augustinus.*

Cæterum, vt purgandi peccare non possunt, ita non possunt non peccare damnati: Hoc quamuis non ita, vt prius illud, extra omnem controuersiam videatur; verò tamen est magis simile, ob odium, quo acerbissimo Deum persequuntur: & authores insignes, qui hanc sententiam defendunt. Inter quos haud postremus est Dominicus Soto in 4. dist. 50. q. 1. ar. 4 & 5.

Fortè & hoc insinuat Regius Propheta, dum Psal. 73. *superbiam eorum, qui Deum oderunt, docet ascendere semper*. Qui enim Deum magis odio habent damnatis? Si verò superbia eorum *semper* ascendit; quomodo non peccat *semper*? Semper bene faciunt, qui sunt in cælo, beati: semper malè faciunt, qui sunt in inferno, damnati. Non volent illi quicquam malè facere, quod Deum offendant: quia Deum amant. Non volunt hi quicquam boni facere, quod quouis modo Deo placeat: quia Dei capitales, & iurati sunt hostes. Vide pro hac re, Tom. 2. Ludouici Molinæ, in 1. partem D. Thomæ. circa art. 2. quæst. 64.

Hæc cum ita sint; cum purgandos deprecatoria deceat oratiq; damnatos non item: Rursus, cum non possint peccare purgandi

Spiritus; & non possint non peccare damnati: omnino necesse est, vt si quam orationem edant Spiritus, quæ & boni contineat pre-
 cationem; & nulla peccati labe sit resperfa; *purgandos Spiritus, non
 autem damnatos eandem demonstrare.*

12. Interim tamen *admodum difficile est iudicium hoc, quod ex oratione
 sumitur.* difficillimum est ex hac Spiritus humani conditionem
 colligere. Quare? quia difficillimum est, vtrum peccati labe ora-
 tio careat, an illa infecta sit, deprehendere.
13. Quoties impositum est mortalibus ficta oratione à Spiritibus?
 Quot sunt, qui, specie orationis decepti, cum putarent esse pur-
 gandas animas, & bonos Spiritus, qui secum agerent; deprehen-
 derunt tandem esse versipelles? malos? nequam? *Dæmones?*
14. Difficultatis huius ratio ex eo pendet; quòd oratio per se san-
 ctitatem & pietatem non habeat; sed omnem à mente ipsorum,
 quorum interpres est, accipiat: mentis verò ea sit conditio, vt non
 semper se oratione prodat: nunc aliud velit, aliud oratione signi-
 ficet: nunc sonet pietatem, foueat autem impietatem, &c.
15. Est igitur difficile iudicium, quod ex Spirituum oratione su-
 mitur. *An etiam impossibile?* Non hoc dixerim. *Tria* putarem esse,
 quæ si in oratione inueniantur, probabilem coniecturam faciant,
 ipsam simulatam non esse, hoc est, vitio carere; & ob id purgan-
 dorum Spirituum esse indicem.
16. *Primum est,* si apertè, & ex suo genere, vt vocant, mala non sit; hoc
 est, nec in Dei cedat iniuriam; vt est illa, quæ cum blasphemia est
 coniuncta: nec proximo incommodet, vt in detractioe, conui-
 tiis, contumeliis, malis imprecationibus, turpiloquio & caccidit.
17. *Alterum,* si non solùm ex genere suo mala non sit; sed quoque sit
 bona: qualis est, qua vel Dei promouetur honor; vel nostrum aut
 proximorum emolumentum. Prioris generis erit, si ad Deo sa-
 crificium offerendum hortentur Spiritus: Posterioris, si ad ele-
 mosynam pauperibus erogandam, aut sibi auxilium præstan-
 dum inuitent.
18. Veruntamen hoc nequaquam sufficit; propterea, quòd bona et-
 iam malè fieri possint. Deprehensum est certis exemplis malignos
 Spiritus fuisse, qui viventium orationes postularunt. Petrus Mar-
 morius in Gallia narrat Confollenti, ad Viennam fluuium, anno
 1478. fuisse Spiritum, qui animam defunctæ se esse prædicasset;
 eundemque gemitibus, clamoribus, & querimoniis omnia com-
 plesse; monuisse etiam habendas preces, peregrinationesque ob-
 eundas; præterea res veras plurimas reuelasse: sed qui tandem sit
 prodia

proditus esse Dæmon; cùm dicenti sibi cuidam: *Si vis tibi haberi si-*
dem, dicit: Miserere mei Deus, secundum &c. respondisset, Hoc à se fi-
eri non posse. Ita Bodinus lib. 3. Dæmonom. Capite 6.

Necessaria est igitur præter dicta, *intentio recta*, vt scilicet, id, 19.
 quod petitur, eo fine petatur, quem natura sua postulare videtur.
 quemadmodum enim peruersus operantium animus omnia alia
 opera; ita orationem Spirituum, qua etiam recta petuntur, cor-
 rumpit; adeoque efficit; vt recta non rectè, sed malè petantur.

Intentio hæc, cùm ex aliis, tum ex *duobus* maximè deprehendi- 20.
 tur. Vnum in *ratione* petendi; alterum in *forma* orationis continetur.
 Sæpe ex *ratione* petendi; sæpe ex *orationis forma* innotescit
 petentis animus. Potest Spiritus viuientium orationes atq; suffra-
 gia postulare; qui tamen si rogetur, petatné in Christi nomine, sta-
 tim illud sit recusaturus. Potest etiam propter Christi merita, vel
 Christi nomine petere; sed ea loquendi forma; vt non tam petere,
 quàm non petere, ab auditoribus iudicetur.

Quando igitur non mala, sed bona peterent Spiritus à viuenti- 21.
 bus, peterentq; sibi conuenientia: peterent per Christi merita:
 & oratio nullam ironiam contineret, nullam leuitatem ostende-
 ret, omnino illam dicerem peccato carere, atque idcirco non dam-
 nati, sed purgandi alicuius Spiritus esse.

Ex dictis colligitur, quàm *multiplices* esse possint damnatorum 22.
 Spirituum orationes. Primum illa damnatorum erit, qua nihil
 petitur; sed vel præsentia, vel præterita, vel futura tantum refe-
 rantur. Deinde illa, qua quidem aliquid petitur; sed tamen per-
 nitiosum. Rursus illa, quæ etsi specietenus contineat petitionem
 honesti; reuera tamen est praua: quia Christi nomen atque meri-
 ta excludit. Denique illa etiam, qua quamuis Christi nomine ali-
 quid peti videatur, si sonum, quem auribus percipimus, attenda-
 mus, non tamen peti forma pronuntiandi, prodit.

Et quamuis hæ orationes omnes damnatorum hominum es- 23.
 se possint: non tamen *solorum sunt hominum damnatorum*. Omnes,
 qualescunque tandem sunt, possunt esse Dæmonum. Atque

hoc est, quod secundo loco probandum hoc Capite

susceperamus. Verùm, quia hic omnium
 pro nobis sententia est, finem

Capiti imponimus.

CAP.

An ex malis, & molestiis, quæ ab humanis Spiritibus afferuntur, cognosci possit: quæ sit conditio humanorum Spirituum, qui infesti sunt.

1. Vemadmodum difficile fuit Capite 29. ex malis, quæ afferuntur per Spiritus, humanos distinguere à Dæmonibus: ita haud minus difficile, ex *ijsdem* inter se distinguere humanos. Quia tamen *molestiæ* tantùm videntur humanis Spiritibus relictæ; & mala *grauiora*, Diabolis authoribus, accidunt: fortè, si *molestias*, quæ à Spiritibus excitantur, penitius introspeciamus; aliquam, quæ humanos Spiritus inter se (sed tamen non à Dæmonibus) distinguat, inueniemus differentiam. Vtrumque præstemus, posterius priùs.
2. *Molestiarum nullam esse, cuius Dæmones authores esse nequeant, nullus negauerit, qui Dæmonum conditionem probè perspectam habuerit. Liberi sunt arbitrij Dæmones; & ita quidem, vt cum libero eorum arbitrio egregia virtute, potestate quæ polleant. quâ igitur potestate instructi sunt; possunt molestias excitare: quâ libero arbitrio pollent; possunt excitare quas volunt, magnas, paruas, perniciosas, non perniciosas.*
3. Et si exemplis hic agendum est, possumus producere alia, quibus doceamus maximos tumultus ipsis Architectis excitatos esse: alia etiam, quibus leues, & ludicras quasi molestias. Quod hic possunt humani Spiritus; non poterunt viribus præstantiores, Spiritus Dæmoniorum?
4. Habent igitur hoc commune Dæmones cum Spiritibus humanis. *Vtrique leuiter molesti esse possunt.* Frustra igitur, ex molestia, ipsorum distinctio petitur.
5. Veruntamen si molestias iam *constet* ab humanis proficisci Spiritibus; licebit *alicunde* conijcere, non purgandos; sed damnatos esse Spiritus: & rursus esse purgandos, non damnatos, à quibus ipsæ afferuntur.
6. Et damnatos prodet primò, si cum molestia allata, *ad peccatum aliquod excitentur viuentes*, qualecunq; etiam illud sit Hoc enim cum à purgandis Spiritibus sit alienissimum, quemadmodum superius capite quadragesimo, Thesi 6 7. &c. probatum est; non alios, quam damnatos Spiritus, potest habere authores.

Deinde

Deinde prodet eisdem *leuis atq; scurrilis gesticulatio*, cum molestia coniuncta. Quis hanc in purgandos Spiritus dixerit conuenire; quorum illa conditio est, vt, quo Deum offendant committant nihil. 7.

Prodet tertio damnatos, si molestiam non aliam ob causam, quam vt *viuentes vexentur, & ad vexationem nulla utilitas redeat*, suscepta deprehendatur. Nequit illa à purgandis Spiritibus esse; vt quibus, non vt molestant tantum, sed vt sibi molestia consulant, nostraque patrocina obtineant, propositum est. 8.

Produnt hæc damnatorum Spiritus. At purgandos illa solum molestia, *quæ leuitatis habet nihil: ad nullum incitat peccatum: & hoc solo nomine suscepta est; vt viuentes habeantur attenti*, Spiritus conditionem, miseriamque cognoscant, & subsidijs iuuent. 9.

CAP. XLII.

An obsequia quædam à Spiritibus præstentur, ex quibus conijci possit discrimen inter humanos Spiritus.

Facilis est ad id, quod hoc Capite quæritur, responsio. Quæritur, sitne aliquod discrimen inter obsequia, quæ à Spiritibus præstentur viuētibus, quod humanos inter se distinguat. Respondetur *nullum esse*. Causa huius ex ijs, quæ Capite trigesimo dicta sunt, in promptu est. quia, vt ibidem diximus, nulla sunt obsequia, quæ humanorum Spirituum ita propria sunt, vt non etiam Dæmonibus illa conueniant, aut à Dæmonibus valeant præstari. Cum verò ea debeat esse obsequiorum, quæ humanos Spiritus distinguant, conditio; vt primum humanis Spiritibus tantum conueniant; nō autem Dæmonibus: tum deinde eosdem inter se distinguant: si propria nulla sunt; quomodo distinguant?

Hoc quamuis ita sit: quamuis hęc certi minus constitui queat, quam in iam dictis discernendi rationibus, vna tamen Obsequia sunt; quæ quod ab humanis sint, & quidem certis Spiritibus, certum est: licet interim ex his de Spirituum conditione, in particulari, certum iudicium ferre temerarium sit, (coniectari licet) propterea, quod, in particulari, conditionem Obsequij perspicere sit difficillimum.

Affertio hæc quatuor constat menbris. Primum est, esse aliquod obsequiorum genus, quod humanis tantum Spiritibus conueniat. 3.

ueniat. Alterum, hoc Obsequiorum genus certos proderet Spiritus, purgandos scilicet. Tertium est, difficillimum esse cognoscere hæc

4. Obsequia, dum à Spiritibus præstantur. Quartum est, ex circumstantiis quibusdam & accidentibus, posse aliquam de iis coniecturam fieri. Omnino ostendimus.

Esse aliquod Obsequiorum genus, quod non nisi humanis Spiritibus competat, docent illa officia, quæ per se honesta sunt, & nullius circumstantiarum accessione vitium contrahunt. Nam & talia quædam inueniuntur; & à Spiritibus possunt præstari: & authores non possunt habere Dæmones. Omnino igitur necesse est, ut humanos prodant Spiritus.

5. Quid hinc dubium? *Ant alia inueniri Obsequia?* At hæc non negauerit, qui se Catholicum haberi velit. Et profectò nisi omnia, quæ fiunt, peccata dixerimus: nisi Deum ad peccata mortales hortari impiè fassi fuerimus: nisi velimus asserere, nullam nobis esse impositam necessitatem aliquid benè agendi; oportet concedamus, similia Obsequia inueniri.

6. *An fortè à Spiritibus hæc fieri nequeunt?* Cur quæso? Fortè semper Spiritus peccant? at quis tunc finis erit purgatorij? Fortè licet non peccent semper; hæc Obsequia præstare nequeunt? at præstant etiam his maiora. Qui Deum possunt laudibus celebrare, ut celebrant: qui persoluunt, quia meruerunt, pœnas: qui rebus humanis sine peccato intersunt; cur necessariò peccant, si sua hominibus Obsequia offerant & præstent? cum & nulla lege hæc ipsis sint prohibita; & non hominum cedant commodum atque emolumentum.

7. *Quid verò hæc obsequia Dæmonum ministerio non exhibeantur,* clarum est. Quæ à Dæmonibus proficiscuntur; vniuersa; vel talia sunt, ut per se, & ex natura sua, reprehensionem mereantur; vel quamuis ex se bona sunt, intentione tamè & volutate peruersa operantium deprauantur. Nihil est, quod Dæmones possint præstare bene. nullum obsequium exhibent Nequam; quod, quamuis sanctissimum in speciem appareat, non æternis, infernalibusque suppliciis sit dignum.

8. Quid hinc sequitur? quid? Illud ipsum, quod primo Assertionis nostræ membro continetur; *Esse quadam Obsequia, quæ non nisi humanos Spiritus authores habent:* illa scilicet, quæ per se honesta sunt, nec ullius prauæ circumstantiæ accessione fœdantur.

Cæterum, quemadmodum hæc Obsequia Spiritus hominum distinguunt à Spiritibus Dæmoniorum; ita eodem modo producit conditionem humanorum Spirituum: *produunt, inquam, purgandos spiritus.*

ritus. Atq; hæc secundum est Assertionis membrū. Et quidni proderent? Necessè est, ut cum humanorum sint Spirituum; vel sint purgandorum, vel damnatorum. At ut horum sint, dici non debet. eadem horum, quæ Dæmonum est conditio; ut bene agant nihil; peccent in omni tempore: erunt igitur purgandorum Spirituum

10.

Difficillimum tamen est hæc Obsequia discernere; quod plurima sint, quæ ad ipsa requirantur. quorum quamuis aliqua, quæ sensibus obuia sunt, capiamus & probemus; tamen illa, quæ sub sensum non cadunt (quæ tamen & ipsa ad integritatem operationis, si bona esse debeat, necessaria sunt, ut sunt fines, qui agentibus propositi esse solent) non perspiciamus.

Magna horum finium vis est, magna potestas. Nullum est opus ex genere suo, suæque natura ita perfectum & absolutum; quod hi ascitij fines non deprauent. Nullum, quod tanta emolumenta, vel rebus publicis, vel priuatis hominibus affert; quod reprehensione careat, si peruersus sit operantis animus, *fines sunt, qui coronant opera.*

11.

Hi fines etiam Obsequiis, quæ à Spiritibus præstantur, se inserunt. etiam Obsequia, quamuis ex se honesta sint, prauè & peruersè fieri possunt quomodo vero? quia possunt à malis afferri atque exhiberi Spiritibus; quorum, ut ingeniu nequam; ita prauè in agendo fines. Ut propterea optimè à nobis tertio loco, sit dictum, difficillimum esse de obsequiis, qualia sint, iudicium ferre.

12.

Quamuis autem præcipitare hæc iudicium temerarium sit; & leuis animi certum ferre: *quæ tamen sunt, quæ probabile testimonium quandoq; his obsequiis, quod recta sint. & culpa careant, præbeant.*

13.

Inter alia verò præcipuè sunt tria: humilitas, constantia atque grauitas. Si Obsequia, ex se alioquin honesta, cum humilitate constantia, atque grauitate coniuncta sint, verisimile est culpa ipsa vacare.

14.

Per se hostes & inimici sunt bonorum operum, & Obsequiorum honestorum mali Spiritus: Ut humilia exerceant, superbia eorum, quæ semper ascendit, non patitur. Et ut semel, atque iterum aliqua exerceant in specie humilia; vix poterunt adduci, ut in iisdem sint constantes. Et ut constantes sint etiam; ut tandem à leuitatis & nequitie iudiciis abstinere, fieri potest difficulter admodum.

15.

X

CAP.

An officia quaedam otiosa & ludicra sint, quæ inter Spiritus humanos, damnatos & purgandos, distinguant.

1. vod ad quæstionem propositam respõdeatur in promptu est, si quæ Capite trigesimo primo dicta sunt, difficultatem nullam habent. Dicitur ibi officia otiosa humanis Spiritibus vel nullo modo convenire, vel certè convenire rarissimè, & aliquibus tantùm. Hinc planum est, ex his inter humanos Spiritus nullum discrimen petendum esse. Quid enim? poterūtne hi Spiritus differre re aliqua, quæ neque vtrisque diuersa; neque alteris ipsorum, aliqua ratione convenit?
2. Atque hoc insinuasse suffecerit. Verùm quia duo sunt, quæ fundamentum assertionis nostræ evertunt, hæc dissoluenda sunt, præsentī Capite, priusquam ulterius progrediatur oratio. Vnum est, quòd (vt Olaus magnus refert lib. 3. cap. 11. Histor. Septent.) ludum & concentum nocturnorum Spectrorum in partibus Aquilonaribus, incolæ credant excitari ab animabus, quæ se corporeis voluptatibus, dum viuerent, immerserunt. Alterum, quòd hastiludia, & congressus bellici, in agro V Vormatiensi; de quibus 1. capite Theol. 20. non videantur, nisi humanos Spiritus habere auctores: quemadmodum primùm quidem ipsorum probat confessio: tum deinde oratio, qua viuentium subsidia atque preces implorârunt.
3. Veruntamen assertioni nostræ nihil hæc obfunt, quoniam vel officia hæc fuisse otiosa negandum est: vel, si id concedatur, negandum hominum Spiritus fuisse, à quibus sunt patrata, & exhibitâ.
4. Atque vt de Spectris Aquilonaribus primùm dicamus, non negauerim ludicra & otiosa esse officia, quæ præstiterunt; negauerim verò humanos esse Spiritus, à quibus illa præstantur. Loca, quibus hæc officia præstantur; personæ, in quarum præsentia præstantur; effectus denique, qui absolutis chœreis in adusto gramine deprehenduntur, pro Dæmonibus magna præbent argumenta: vt de officijs ipsis nihil dicatur.
5. Nec multitudo contrarium opinantium contrarium suadere debet. Quot apud Aquilonares populos sunt superstitiones? si dem illi populi (eodem Olao teste, lib. 2. cap. 3.) submersorum, & violento casu occisorum animas volunt errare in promontorio Illadie, illo, quod instar Aethnæ, perpetuis ignibus æstuat. Vnde hoc
illorum

Illorum iudicium? An violenta morte occisi, erant post mortem in terris omnes? Et, vt nostrum exemplum persequamur, Vnde constat voluptatibus corporeis deditos fuisse, qui *choreas Eluarum*, vt vocant, ducunt?

Hastiludia, & congressus bellici, in agro VVormatiensi, vel ab officiis Otiosis excipiuntur; vel si Otiosa sunt; ab humanis Spiritibus non exhibentur. Et quamuis vtrumque probabiliter dicatur: negarem tamen potius *otiosa* esse; ne temerè damnare videar ipsorum auctores; quàm de Spiritibus duram ferre sententiam; & officia ipsa ad *otiosorum* classem reuocare.

Neq; enim quæcunque possunt habere speciem leuitatis, leuia mox atq; otiosa existimanda sunt. Quædã in speciem leuia; possunt magnis grauibuscq; de causis fieri: ob quas idcirco seria, non leuia, haberi debeant. In horum genere hæc exercitia militaria, in campo VVormatiensi exhibita dixerim. Habet hoc diuina prouidentia, vt quandoque iis ipsis rebus, quibus à peccatoribus offensus est, peccata vindicet. Itaque quia pugnando Deo milites illi offendere potuerunt; potuerunt & hac simulata post mortem pugna, peccatum, quod pugnando perpetrarunt, expiare.

CAP. XLIIII.

An ex locis sacris atque profanis; item cultis atque incultis possint distingui hominum Spiritus, per quos loca redduntur infesta.

DVo quærentur, & vnus solutione res erit clara. Quæritur primò, Vtrum sacris & profanis locis distinguantur humani Spiritus. Secundò; Vtrum distinguantur cultis, & non cultis. Illud si explicatum fuerit, reliquum hîc, quod explicetur, erit nihil. Quomodo verò? Quia cum dictum sit, Cap. 32. *humanos Spiritus, non incultis, sed cultis locis errare*: si ipsorum conditio ex locorum differentia cognoscenda est, oportet in ipsis cultis locis, quo differant, aliquid inuenire. atqui hoc in proposito nihil potest esse, nisi *sacrum, & profanum*. Ex hoc igitur, Vtrum discerni possint humani Spiritus, inquirendum.

Duobus verò modis, his locis, possunt distingui Spiritus humani. Vnus est, vt alij admittantur ad loca sacra, alij ab iisdem repellantur:

tantur: quos modo Dæmones distinximus cap 32. ab humanis Spiritibus. Aliter est, ut utrique quidem ad sacra loca admittantur, sed hi ad illa, isti ad alia. Cùm enim loca sacra *duplicita* sint (hæc enim sola nobis proposita sunt) templa siue oratoria; & cæmeteria; si hæc illis tantùm tribuantur Spiritibus, ista aliis; hoc ipso inter Spiritus distinctionem deprehenderimus, quo ipsos his aut illis locis versari. atque molestos esse demonstrauerimus.

3. Quomodo igitur ad hæc loca se habent Spiritus humani? suntne qui utraque loca sacra declinant? aut si quidam non utraque, saltem declinant altera? Primùm purgandos Spiritus, tum deinde damnatos examinemus; & quod coniectura consequi possumus, dicamus.

4. *Purgandi non videntur declinare Cæmeteria.* Cur declinent? An quia consecrata sunt, & sancta loca? an quia Ecclesiæ precibus & orationibus iis proscripti? an quia negotium suum hic agere nequeunt? sanctitas loci ipsis non repugnat. Nam & ipsi quodam modo sancti dicuntur, & perfectius multò, quàm ipsa cæmeteria. Ecclesiæ precibus proscripti non sunt, ut quæ ipsi (tantum abest, ut hæc loca inuideat) etiam optet multò præstantiora, cælestia, inquam, palatia. Et si vllibi; profectò hic suum possunt agere negotium: vbi & hominum turba frequens; & locus ad orandum pro defunctis per se inuitat.

5. *Sic à Templis hos Spiritus non abhorreere multò est verisimilius.* Nam præter iam dictas causas; in templis etiam habent, quibus afficiuntur, res sacras & multas, & magnas, & varias; quæ, ut honorem Dei egregiè promouent, ita non possunt non iis esse gratissimæ, qui honoris Dei, in rebus omnibus, & præ rebus omnibus, sunt studiosissimi.

6. Fortè & irreuerentiam cedit Dei, quod ad *Templa*, Dei inquam domos, hos Spiritus admittamus. Non cedit. Neque quicquam irreuerentior hi Spiritus agunt; neque ipsorum per se præsentia vllam potest sacris locis afferre irreuerentiam.

7. Fortè Deus vult ipsos his locis esse exclusos, sed vnde id constat? si fines, qui Deo propositi sunt, in horum Spirituum ad viuos reditu, attendamus, non tam his locis exclusos, quàm admissos meritò iudicabimus, cùm etiam hic, per hosce Spiritus, possit Deus suæ clementiæ, atque iustitiæ dare argumenta: & ipsi his locis viuorum suffragiis fieri participes.

8. At sororem suam, inquit aliquis, quamdiu purgatorio igne expiatur, ad limen quidem *Ecclesiæ*, in veste pulla peruenisse,

Eccle

Ecclesiam vero nequaquam intrasse obseruauit B. Malachias. Respondeo obseruasse quoque S. Virum, post fusas ad Deum preces, eandem in candida veste Ecclesiam intrare, quamuis pro peccatis perfectè nondum satisfecisset sed siue intrauerit Ecclesiam, siue intrare nequiuerit; manet sua assertioni nostræ veritas: quoniam per visum ostendebatur Malachiz quis fororis status, reuera vero ipsa nec Ecclesiam intrabat, nec ad limen Ecclesiæ hærebat. Videndus S. Bernardus in vita Malachiz.

Cæterum damnatorum Spiritus in Templis versari, & oberrare, molestiam, parere uiuentibus, vel non crediderim, vel non nisi rarissimè, atq; in vno forsitan casu concesserim. Quid in Templis quod agant, habent? An uiuentium ibi expectant suffragia? Desperatissimæ eorum res sunt. An sacris rebus, quarum in Templis magna copia est, recreantur? Nihil iis placet sacrum. An gaudent pietatis, quæ in Templis fiunt, exercitiis? Hæc detestantur vniuersa.

Fortè quod dicimus confirmat exemplum Valentini, viri la-
brici, & cunctis leuitatibus occupati, vt Gregorius loquitur (lib. 4. Dialog. cap. 53.) cuius corpus in Ecclesia B. Syri Martyris sepultum quidem fuit, sed mox inde extractum. Nocte enim media, post sepulturam, inquit idem Gregorius, in eadem Ecclesia facta sunt voces, ac si violenter ex ea expelleretur. Ad quas cum concurrerent custodes: duos terribissimos Spiritus viderunt, qui Valentinum, ligatum pedibus, foras traherent: qui mane facto sepulchrum aperientes, corpus non inuenerunt. Hæc Gregorius. Idem exemplum refert Concilium Triburiense Cap. 71. si verò damnatorum hominum corpora Deus Templis vult esse proscripta, Tempa infestari patietur ab eorum Spiritibus? Spiritibus, à quibus corpora, quam ignominiam sustinent, habent omnem?

Vnus forsitan casus ad Tempa cogit damnatorum Spiritus, etiam inuitos quando, videlicet, ipsorum corpora in Templis sunt condita; & vitæ antea actæ mores atque scelera postulant, vt non modò infernalibus suppliciis ex ruciantur; sed etiam de extrema ipsorum miseria constet mortalibus: tum fortè iustissimo Dei iudicio fit, vt circa sua sepulchra errent miseri, & hac ratione infelicitatis suæ mortalibus præbeant argumenta. Hoc de Templis.

A camiterijs non ita facile excludi posse videntur damnatorum Spiritus. Quid ita? Quia communis mortalium sensus est, sæpe defunctorum manes circa sepulchra versari, oberrare, conspici. Quid inde? hoc scilicet, esse etiam damnatorum hominum Spiritus, qui quandoque conspiciuntur. Quo modo verò? Quia verisimile non

est, solos esse purgandos, de quibus hæc communis, & apud omnes recepta est opinio.

13. Nec est, cur hos Spiritus à *Camiterijs* excluderimus. Quam enim ob causam? An ad hæc loca redire non affectant? at ex affectu ipsorum de nullo loco iudicium ferendum est: quoniam si per ipsos stare, ad viuos redirent nunquam. Nulla ipsis grata sunt loca, quemadmodum superius docuimus. An orationibus Ecclesiæ his locis prohibentur? at dubium est, num iis quidquam cum auctoritate, Ecclesia præcipere aut mandare possit. Sed nec his locis ab Ecclesia proscripsi sunt. Proscriptio, quæ in locorum horum consecratione facta est, malignos solum Spiritus (Dæmones intelligo) attingit; quemadmodum ex forma, qua in proscriptione Ecclesia utitur, est manifestum.

14. Quamobrem, ut Caput hoc concludamus, ex locis sacris, si non perfecta & absoluta; *aliqualis* tamen differentia petitur, qua humani inter se Spiritus distinguuntur. Quamuis non *Camiterijs* differant; differre tamen videntur *Templis*: ut probabile argumentum sit, non damnatos, sed purgandos esse Spiritus, qui in *Templis* frequentius obseruantur.

CAP. XLV.

An, & quomodo loca, ubi mortes hominum præcesserunt, & graua peccata commissæ sunt, humanos, damnatorum & purgandorum, Spiritus distinguant.

1. Vm Capite trigesimo tertio de locis, post mortem alicuius, infestis; infestis item ob graua, quæ iisdem perpetrata sunt *crimina*, ageremus; solos propemodum ad illa, humanos Spiritus admittimus. Nunc, ne, quem hætenus tenuimus, ordinem infringamus, An, & quomodo humanorum spirituum distinctio hinc accipi possit, dicendum est.

2. Ego verò hic ex duobus maximè Spirituum conditionem deprehendi crediderim: ex antea vita; sed præcipuè ex vitæ termino. Cùm enim hæc ad futuræ vitæ statum pertineant plurimum; omnino ex his, de statu defunctorum iudicium peti posse videtur.

3. Et in purgandorum Spirituum classe illos posuero, qui aut vitam piè, & iustè, & sobriè transegerunt; quamuis suis næuis non caruerint; aut bene beateque in Domino sunt mortui. In numero autem

autem damnatorum; qui infeliciter, & miserè ex hac vita disceserunt: siue vita fini respondeat; siue à fine discrepet.

Itaque ex vno damnatorum spiritus deprehenduntur; infelici scilicet sine. Ex duobus purgandorum; sine felici, & antea à piè vita. Et ex fine necessaria coniectura sumitur: ex vita, nisi finis aliud suadeat, probabilis.

In damnatis vnã cognoscendi rationem ponimus, finem infelicem. Nihil obest, quantumcunque pessimè transacta vita; modo finis sit felix. In purgandis duas, finemq; à vita distinximus: Non quòd existimemus omnes ad cælestes sedes transferendas, qui bene aliquando vixerunt: (multi bonam vitam malè concludunt) sed quòd bonam vitam aut rarò, aut nunquam mors mala sequatur; vt ob id bene sperare debeamus & de iis, qui finem felicem habuerunt; & de iis, in quorum vita pietatis & charitatis argumenta claruerunt.

Quæ dicimus, extra controuersiam apud Orthodoxos sunt omnia. Quocirca pro horum confirmatione frustra hic magnus labor susciperetur à Breuitatis amatoribus. Duo verò sunt, quæ quemadmodum difficultatem aliquam habent, ita non carent suo fructu & vtilitate. Primum est, quæ vita dicatur bene transacta: alterum, quamnam felicem mortem existimemus.

Prius in particulari definire impossibile est homini, nisi cui de super reuelatio facta est. Nescit homo, vtrum ipse odio, vel amore dignus sit; poterit scire de altero? At in genere non modo non impossibile; verum etiam facilè. Illa bene transacta vita dicitur; qua piè, sobriè, & iustè victum est. Sobrietas nos bene erga nos ipsos; Iustitia erga proximum; Pietas erga Deum componit. Itaque qui Deo, quod Deo: proximo, quòd proximo: sibi, quòd sibi debetur, in vita tribuant; ij bene vixisse dicendi sunt.

Quod si quòd dicitur, non ita intelligitur; bene vixisse dicantur, qui post Baptismi Sacramentum susceptum, nullo scelere lethali conscientiam commacularunt; nec quicquam, quòd diuinam maiestatem offendat, commiserunt; aut si quid commiserunt, illud rursus, Dei gratia præueniente, & consequente, dignis pœnitentiæ fructibus deposuerunt.

Felix mors non illa est, quæ quietis & tranquillitatis est plena; quæ caret graui doloris sensu: quæ astantibus nullum incutit horrorem; vbi plures adsunt consolantes amici: vbi insignis pompa funebris; & si quæ sunt alia. Hæc sceleratissimis possunt

esse communia: sed quæ cum nulla peccati mortalis conscientia est coniuncta, & in qua nihil eorum, quæ Deus & Ecclesia postulat, prætermittitur.

10. Hinc est (vt ex contrario perspicuum fiat quod dicimus) vt primum illi *infelicem* mortem habeant; qui, quæ in vita peccata mortalia perpetrarunt, per pœnitentiam non deposuerunt. Hæc quoniam mortem præsentem animæ afferunt, animæ suam vitam non patiuntur restitui, quamdiu animam ipsa possident.

11. Deinde *infeliciter* illi obeunt, qui quamuis, quæ in vita commiserunt criminosa, dignis pœnitentiæ fructibus deposuerunt; in infirmitate tamen sua, vel in ipsis mortis portis Deum grauiter offendunt, nec offensæ veniam, aut quærunt, aut obtinent. Hæc offensa, cû aliis rationibus multis accidit, tum præcipuè omissione Sacramentorum diuinitus institutorum; qualia sunt post Pœnitentiam, Eucharistia atque Extrema vnctio.

12. Tertio illi *infeliciter hanc vitam concludunt*, qui quamuis Sacramentorum nullû prætermittât; præteritæ etiam vitæ peccata dignis pœnitentiæ operibus deponant; bonorum tamen alienorum restitutionem, quam possunt, non faciunt. Diserta est, & vera B. Augustini sententia: *Non dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum.*

13. Hi *infeliciter* mori dicuntur, quemadmodum bene viuere illi, qui, quæ iusta, pia, & sobria sunt, perficiunt. Et vt de horum Spiritibus bene speratur, quando mortale hoc corpus deponunt: ita de illorum salute timetur, quando tumultuari, post corporis sarcinâ depositam, audiuntur.

14. *Speramus* bene de illis: quia bona principia bonos solent habere exitus. *De horum salute timemus*: quod horum peccata videntur esse *ad mortem*, quibus veniam negat Apostolus, 2. Ioan. 5. Veruntamen de neutris *certam, absolutamq;* & quæ nullam exceptionem admittat, sententiam ferimus; quia *seruus Domino suo cadit & stat*, Rom. 14. Dominus est *constitutus Iudex viuorum & mortuorum*, Act. 10. Nobis dictum: *Nolite iudicare*, Matth. 7. *Dies Domini omnis reuelabit* 1. Cor. 4.

15. Quocirca, quod diximus, *probabile* admodum est iudicium, quod ex vita sumitur & morte: *non omnino certum*. Quamuis raro habeat; *potest tamen habere exceptionem*. Nobis vt extra periculum simus, bonamque spem habeamus, curandum; vt bona vita ad felicem, nos properemus mortem. vt inter bonos spiritus, cum Patre Spiritu m, in resurrectionis gloria inueniamur.

An, & quomodo Spiritus humani, qui molesti sunt,
distinguantur locis Catholicorum, &
Hæreticorum.

Loca Catholicis atque Hæreticis hominibus distincta, 1.
non quidem humanos à Dæmonum, sed tamen humanos
ab humanis Spiritibus distinguunt. Prius ostensum est capite
34. Posterius, qua ratione dicatur, explicandum est cap.
præsentî, sed breuissimè.

Quando constat humanos esse Spiritus, qui apparent & molesti 2.
sunt; omnino verisimile credimus; vt si apud Hæreticos inueniantur, dam-
natorum hominum sint; non verò eorum, qui igne purgatorio expiantur:
quanquam non contra, quicumque apud Catholicos obseruantur,
semper sint spiritus purgandi. Quocirca quamuis non ex Ca-
tholicorum locis; ex Hæreticorum tamen, conditio humanorum
Spirituum deprehenditur.

Pro Assertionis confirmatione pluribus opus non est. Du- 3.
bium nullum est Catholicorum locis, vtrosque Spiritus reperiri.
Vbi igitur docuerimus Hæreticis molestos non esse Spiritus purgando-
rum, finem Capiti inponemus, & demonstratum erit, damna-
rum hominum spiritus esse, qui Hæreticos molestant.

Et hoc finis, qui hisce Spiritibus propositus est, apertè pro- 4.
bat. Quid Hæreticorum locis quærent miserî purgandorum Spiritus,
quod sciunt se non inuenturos? Viuentium, scilicet, subsidia?
Aut vlla possunt sperare subsidia ab illis, qui defunctos viuentium
subidiis negant iuuari?

Et hoc quidem palam profitentur omnes propemodum no- 5.
strorum temporum Hæretici: Lutherani rigidi, vt Centuriatores
Cent. 1. lib. 2. cap. 4. Lutherani molles, vt Philippus in locis, de Sa-
tisfactione; & Brentius in Confess. V. Virtenb. zuuingliani apud
Cochlæum in Actis Lutheri anno 1526. Calvinistæ apud Calvinū
lib. 3. Institut. cap. 5. §. 6. Trinitarij Anabaptistæ lib. 2. cap. 1. ex iis,
quos nuper anno 1567 ediderunt. Quocirca his hi Spiritus mole-
sti non erunt.

Quanquam nec ad illos Hæreticos redire affectarent piè de- 6.
functorum spiritus, qui viuorum pro defunctis suffragia admit-
terent; Propterea quod quæ hi in defunctorum gratiam opera,
satisfactionesque susciperent, defunctis ad pœnarum aut nullum,

Y

aut ad.

aut admodum paruum leuamen prodesse. quemadmodum ex iis, quæ posterius dicturi sumus, manifestum erit.

7. Quocirca quod quidam docent, iis locis, ubi olim religio Catholica, nunc Hæresis sedem habet, Spirituum molestias non obseruari; quæ olim erant frequentiores; omnino de horum Spirituum molestiis intelligi credimus. cæteroqui alios, vel damnatorum hominum, vel Dæmoniorum Spiritus Hæreticis pacem fauere & relinquere, quæ probet, nulla est causa.

CAP. XLVII.

An, & ex quibus temporibus, possit distinctio inueniri inter humanos, eos Spiritus, qui loca infestare solent.

1. **I**nfirmum diximus esse cap. 35. & non satis certum iudicium, quo ex *Temporibus* distinguantur Spiritus Dæmoniorum & humani. Infirmum quoque & non certum, quod hic humanos Spiritus prodit & distinguit: Quia tamen quantum, quantum illud sit, si cum aliis coniungatur, vires accipit; etiam hic, si non magni faciendum, certè non fuit omitendum.

2. Et, nisi fallimur, *tribus temporum*, quæ posuimus, *differentijs* purgandos Spiritus à damnatis quodam modo possumus distinguere; luce diei, diurnitate molestiarum, & sanctitate: ut scilicet, quando iam constat humanos Spiritus esse, qui apparent & molestant, ex ea probabile sit, purgandos esse, non damnatos; quod inter diu obseruentur; quod diuini sunt molesti; quod sacris temporibus nobis adsint.

3. Dum hæc asserimus; non negamus, quin & noctibus hi ipsi purgandi Spiritus adesse possint: similiter breuiori tempore esse molesti; atque etiam profano. Docemus hæc tempora, nocturna inquam, breuiora, atque profana, magis Spiritibus damnatis conuenire: contraria verò, tanquam sibi peculiari ratione conuenientia postulare Spiritus purgandos.

4. *Dies* refugiunt damnatorum hominum Spiritus: quia latere cupiunt: amant *noctes*, quia malè agunt, ideoque hostes sunt lucis Spiritus purgandi, si *noctes* quærent, non ut lateant quærent; sed ut necessitates suas mortalibus commodius explicent. *Dies* verò non refugiunt, si proposito suo intelligant seruire posse.

Diuisus.

Diuturnitate molestiarum superare videntur damnatos purgandi. Quamobrem autem? quia cum in damnatorum Spirituum, cum viventibus, molesta consuetudine id propositum sit, ut miseria ipsorum mortalibus innotescat; tandiu illa erit permittenda, quam fuerint, qui mortuus non fuerint, apud quos infames reddi possunt: his deficientibus, cur rebus viventium interesse debeant, quæ urgeant, rationes magnæ non sunt. At purgandas proposita sunt viventium patrocinia, quæ ipsis, etiam ab ignotis, possunt communicari & impendi; ideoque multis post mortem annis.

Scio esse quosdam, qui tempus purgatoriarum pœnarum volunt esse paucorum annorum; apud quos nostra, quam damus, coniectura infirma est. Sed nobis illorum sententia magis aridet, qui illud producant, nec ita breui apud omnes, volunt esse finiendas. Si breues pœnæ; quomodo probat Ecclesia anniuersaria sacra; quæ pro iis, qui ante centum, & eo plures annos piè in Domino sunt defuncti, offeruntur? Vide Bellarm. Tom. 1. contro. lib. 2. cap. 9.

Denique sacros dies refugere damnatorum hominum Spiritus, ex eo est verisimile, quod socij sint Dæmoniorum, qui & sacra detestantur omnia; & sacrorum omnium umbras. An verò possunt hos fugere spiritus purgandi? Annon præ reliquis expectere, si libera inter sacros & profanos dies detur optio? Spiritus sacri? sacrarum rerum appetentis? quarum consequendarum, si aliis sacris profecto diebus spes est maior? Hæc de Temporibus breuius; propterea quod iudicium ex his petitum infirmius sit.

CAP. XLVIII.

An ex conditione illorum Spirituum, qui certis hominibus infesti esse solent, possit deprehendi, Sitne Spiritus hominis damnati, an saluandi, qui molestus est.

¶ Pus hic pluribus non est. Ex insecutione ipsa, quod humanos Spiritus inter se distinguat, nihil accipitur presidij. Si quid hic est, quod differre faciat, Spiritusque conditionem prodatur, hoc non ex ratione insecutionis, sed ex aliis, quæ eum ipsa conjuncta sunt, habetur.

Præius extra controuersiam est. Quemadmodum boni purgandorum homi-

hominum Spiritus; ita mali damnatorum viuentes quosdam sequuntur. Hi quidem vt vexent, & molesti sint, illi verò, non tam vt molestant & vexent; quàm vt rebus suis apud viuentes consulant.

3. Quæ vero cum infecutione & persecutione Spirituum coniuncta sunt, admodum varia sunt, sed quibus Spirituum conditio deprehenditur potissimum, *locâ, Spirituum forma, mala que afferunt & molestandi modus.* De quibus quoniam aliàs multis Capitibus, nunc nihil præterea.

CAP. XLIX.

An ex conditione illorum, qui persequentes quosdam patiuntur Spiritus, deprehendi possit ipsos Spiritus esse damnatorum hominum, an purgandorum.

1. Vemadmodum ex Spiritibus certos homines insequentibus, & molestantibus colligi nequit Spirituum humanorum inter se discrimen; ita *nec ex conditione hominum, qui hos molestantes Spiritus patiuntur.*
2. Diximus, Capite trigesimo septimo, *duplicis generis distingui homines, qui patiuntur infestantes Spiritus: alios egregiæ probitatis, alios perditæ salutis. Non necesse est dicamus purgandos esse Spiritus, à quibus boni patiuntur; damnatos, à quibus mali, quia & mali possunt pati, patiunturque à Dæmonibus frequenter.*
3. Quando tamen aliunde constat de Spiritibus, quòd humani sint, *ex conditione, si non bonorum, certè malorum, licet conijcere damnatorum esse Spiritus, qui molestant.*
4. Quomodo verò? Quia *boni & damnatorum & purgandorum Spirituum molestiis expositi sunt. Mali ferè non nisi damnatorum. Vtrumque quia Capite trigesimo septimo abstractum est, repeti hic non debet.*

SYNO

Certorum signorum, ex præcedentibus Capitibus
Collectorum, quæ singulos Spiritus pro-
dant.

Distinxiimus Spiritus humanos à Spiritibus
Dæmoniorum: & humanos ab humanis Ex-
his, qui ex Spiritibus Dæmones sunt: qui hominum
damnatorum: qui purgandorum hominum, potest
quibus utcumque colligere: veruntamen non sine la-
bore atque molestia: qua ut Lectorem subleuemus,
quæ sparsim dicta sunt, incerta Capita concludimus,
& singulorum Spirituum proprias quasi Notas at-
que indicia adscribimus.

CAP. L.

De octo indicijs, quæ magna sunt argumenta infe-
stantium Spirituum Dæmoniorum.

Dæmoniorum Spiritus octo sunt argumenta, quæ singula
non leue; omnia simul iuncta firmum robur habent. Hæc
sunt, forma inconditi soni, oratio, allata mala, obsequia, ioci, loca, & per-
sonæ, quæ molestantes spiritus sustinent.

Forma, siue species, quæ Dæmones prodit, est ab humana
discrepans, qualiscunq; illa sit; in primis verò brutorum animan-
tium, atque insectorum. Vide Caput 26.

Clamores & strepitus inconditi, qui alterum sunt signum, ma-
gnum videntur pro Dæmonibus argumentum; si barbarum ne-
scio quid, & peregrinum referant quoniam quemadmodum à cæ-
teris spiritibus videntur esse alieni, ita magnas ob causas Dæmo-
niorum proprii. Vide Caput 27.

Oratio, si Dæmonium debeat prodere, oportet sit diuinato-
ria, siue indicatiua rerum, quas naturalis hominum cognitio ne-
quit percipere; siue illæ sint præteritæ, siue futuræ, siue præsentis.
Vide Caput 28.

5. *Mala, si magna sint & graua, quæ uiuentibus per Spiritus afferuntur, arguunt ipsorum auctores esse Dæmones. Nam & hæc per Dæmones possunt afferri; per humanos Spiritus non item: & ut per Dæmones, non uero per humanos Spiritus afferantur, omnino conuenit. Vide caput 29.*
6. *Ex Obsequijs non vno modo cognoscuntur Dæmones. Dæmones sunt, qui Obsequia præstant humanas vires superantia; qui nefanda, & leges naturæ violentia: qui ex pacto, quasi necessaria. Vide caput 30.*
7. *Loca, si excitantur, à Dæmonibus excitari admodum est uersimile, non ab humanis Spiritibus. Ex his igitur etiam, tanquam Leonem ex ungue, Dæmones deprehenderis. Vide caput 31.*
8. *Loca, quæ Dæmonum sunt indicia, oportet sint deserta, & ab hominū consuetudine aliena. Alia, quamuis iisdem Dæmones inueniantur, quia tamen Dæmonum propria non sunt; Dæmones non produnt Et in non-desertis quoq; illa Dæmones arguunt, quæ tantum infesta sunt propter homines, impiam & sceleratam uitam traducentes. Vide caput 32. & 33.*
9. *Ex personis etiam quibusdam de Dæmonibus sumitur coniectura; illis scilicet, quæ perditè uiuunt. Si has infestari à Spiritibus contigerit, admodum est probabile à Dæmoniorum Spiritibus molestari. Vide caput 37.*

CAP. LI.

De quinque signis, quæ produnt Spiritus eos, qui purgatorio adhuc igne expurgantur.

1. **D**æmones ex signis octo cognoscimus, quemadmodum dictum est: hominum uero purgandorum Spiritus ex paucioribus, & fortè minus certis, quibus uero & qualibus? *ex forma gemitu, oratione, obsequio, & locis.*
2. *Forma, quæ purgandorum Spirituum index est, humana est, talis; quæ peregrinum nihil obtineat; nullum horrorem per se intuentibus afferat, uel truci uultu, uel atro colore. Vide Caput 38.*
3. *Gemitus & suspiria oportet nulla sint aut leuitate, aut impatientis animi significatione permixta; & tristis, atque humilis mentis certa indicia. Vide caput 39.*
6. *Oratio etiam hos Spiritus prodit; oratio inquam, quæ peccato cæret, & insuper proprii boni cum submissi animi significatione est petitoria. Vide caput 40.*

Obsequi

Obsequium, quod purgandorum Spirituum conditionem manifestat, omni debet carere labe peccati. Hoc ut certissimum est argumentum, ita difficulter admodum deprehenditur. At id tamen quodam modo cognoscendum faciunt constantia, humilitas & grauitas cum *Obsequio* coniuncta. Vide caput 42.

Loca, ex quibus purgandi Spiritus deprehenduntur, duplicia sunt; sacra, sed in primis Tempia: & quæ primùm post mortem alicuius fidelis, piè defuncti, infesta esse cœperunt. Illa malis Spiritibus non conueniunt: hæc omnino ipsos defunctos arguunt. Vide Caput 44.

CAP. LII.

De tribus signis, quæ damnatorum hominum Spiritus produnt.

Non tot sunt indicia, quæ damnatorum hominum Spiritus produnt, quod, quæ indicant Dæmones, vel purgandorum animas. & si diligentius omnia scrutemur, quæ certa, præter vnum, admodum inueniemus pauca, vel nulla.

Certissimum est, *locus*, ille videlicet, primùm Spectris infestus esse cœpit post mortem hominum vel infidelium, vel si fidelium, miserè, & non Christianè defunctorum. Vide caput 44.

Post hoc, sunt *forma*, atq; *genus*. Et *forma* oportet sit humana, sed ob crudelem, atrocemque vultum & colorem horrida. *Gemitus* verò atque *suspiria*, vel cum leuitatis, vel cum impatientiæ signis coniuncta. Hæc infirmiora sunt argumenta, quàm primum: & inter ipsa, infirmissimum postremum. Vide caput 38 & 39.

Hæc damnatorum Spirituum indicia: qualia, qualia tandem. Alia, quæ prodant, nulla sunt. Quæcunque enim vel ab his Spiritibus fieri possunt: quæcunque iis possunt accidere: quæcunque cum ipsis, quouis modo sunt coniuncta; nullo modo ita ipsis sunt propria; ut vel purgandis hominum Spiritibus, vel Dæmonibus nequeant conuenire.

Possunt excitare strepitus atq; clamores: possunt varias edere voces, & formare sermones: possunt nocere & molestare: possunt res de locis transferre. Quid horum non conuenit, si non purgandis certè Dæmonum Spiritibus?

Quæ iis accidunt, sunt corporis moles vel paruitas; breuitas & diurnitas molestiarum, quas nobis afferunt; & si quæ sunt alia. Quid horum alienum ab aliis Spiritibus?

Coniuncta

7. *Coniuncta* cum ipsis sunt loca, tempora atque personæ maximè. Et, ex temporibus sunt sacra: profana: diurna nocturna. Ex locis sacra, non sacra: culta, non culta. Ex personis, probæ, improbæ: fideles, non fideles: An ab his alij Spiritus abhorrent?

CAP. LIII.

De adiuratione, qua molestantes Spiritus, per diuini nominis inuocationem coguntur, vt se, conditionemque suam prodant.

1. **Q**uamuis per sæpe, ex iam dictis argumentis, in Spirituum agnitionem veniamus: non rarò tamen accidit, vt vel his delituamur; vel si abundemus, perfectè atque certò, quæ Spirituum molestantium conditio sit, non cognoscamus. Alia igitur ratio est, qua vt certius agnoscentur; ita maiorem animum, in eo, qui illa vti velit, requirit.
2. *Adiuratio* illa dici potest; qua per Deum viuum, aut Crucifixi virtutem adiurantur, & coguntur Spiritus; vt qui, qualesue sint, prodant; & quid velint, quasue ob causas molesti sint, significant.
3. *Magnas huius esse vires ad Spiritus cogendos* nemo dubitat. Nam qui boni sunt, ex reuerentia, qua Deum prosequuntur, non volent non suam conditionem prodere per Deum adiurati. Impij verò, & si Deum non reuerentur, timent tamen: & per ipsum adiurati faciunt; quæ, vt faciant, alijs machinis vix mouerentur.
4. Hinc quos in plerisque sacrarum literarum locis adiuratos legimus homines, *Adiurationis* vim intelligentes, mox religionè erga Deum ducti, præstiterunt quod rogarentur, vel iuberentur. *Adiuratus* senior feruus Abrahæ, ne filio uxorem acciperet, de filiabus Chanaanorum, sed de cognatione, & domo patris Abrahæ; Domini sui mandato nihil prius habuit, Genes. 24. *Adiuratus* Ioseph à patre, vt in sepulchro, quod in terra Chanaan foderat, ipsum sepeliret; etiam intercedentibus Aegyptiis Pharaonem vrget, quo promissioni, patrisq; desiderio fiat satis. Genesi 50. Eiusdem Ioseph ossa Moyses Aegyptum deferens, secum in terram promissam voluit transferre; quod viuens ille, hoc nomine filios Israël adiurasset. Exodi 13. *Adiuratus* populus à Saul, cum Philisthijm persequeretur, ne quis panem, vsq; ad vesperam, comederet; donec hostes vitus esset; & non manducauit

manducavit vniuersus populus panem, vt dicitur 1. Reg. 14. Adiuratus Michæas Propheta ab Achab; & adiuratus, quam ante dissimulauerat, pradicis stragem in Israel, 3. Reg. 22. Adiuratus à summo Pontifice Filius Dei, Christus Dominus, vt diceret, *essetne filius Dei*, & pro reuerentia Patris sui, studioque obsequendi Sacerdoti, qui antè tacuerat, locutus est. *scq; filium Dei esse est professus.*

Neque Diaboli hanc *Adiurationis* vim ignorant. Hinc cùm ipsorum quidam malè sibi à Domino timeret; ad adiurationem conuersus: *Adiuro* inquit *te, ne me torqueas.* Marci 5. Vtrum verò adiuratione quicquam promouerit, ipse nouit: hoc certum, Gerasenorum regione, quod postulabat, pulsus non esse.

Sed de *Adiurationis* vi atque potestate dubium non est: dubium fortè, an licitum sit Spiritus adiurare; & qua *adiurationis* forma. Præterea, Quibus ipsa conueniat; Quibusue locis atque temporibus illa contra Spiritus vtendum. De quibus, quid res postulat, breuiter pro ratione instituti.

Licere dubium non est. Cùm enim Spiritus; quicumque molesti sunt, vel Dæmoniorum sint, vel hominum; hoc ipso perspicuum est adiuratione licere omnes tentare, quòd & Dæmonia & homines adiurare absq; vllò crimine permissum sit.

De hominibus hoc ostendunt, quæ initio capitis huius ex sacris literis allata sunt exempla. De Dæmoniis res gestæ Apostolorum; qui potestate sibi diuinitus communicata, eadem adiurârunt, profligârunt, exulare iusserunt. Et bene B. Augustinus lib. 10. de Ciuit. Dei capite 22. *Vera pietate*, inquit, *homines aëream potestatem inimicam contrariamq; pietati exorcizando eyciunt.*

Forma adiurandi duplex est nunc præcipiendò, & veluti necessitatem imponendo quampiam cogimus, vt diuini numinis causa quippiam faciat: nunc id facinus deprecando & hortando tantum. Huius proprius vsus est ad superiores, quibus non conuenit, vt imperemus: posterioris, præceptoris, inquam, ad inferiores, in quos potestatem habemus.

Sed qua vi Spirituum statum, conditionemque explorare permissum? *Vtraque permissum*: licet præceptoris vti videatur securius

Permissa deprecatoria: quia ita apud superiores locum habet; vt apud inferiores & pares reprehensione careat; aliquando etiam laudè mereatur. Quocirca siue nobis superiores sint Spiritus, qui molestant; siue pares, aut etiam inferiores; absque crimine sumus, si, vt se, conditionemque suam prodant, ipsos rogamus.

Z

Permissa

12. Permissa quoque præceptorum, quia multò melior conditio viuentium, quam Spirituum, qui molestant: & ob id superiores illi quadam ratione dici debeant; & in ipsos imperio possint uti, maximè si incommodent.
13. *Expedit nihilominus uti imperatoria & præceptorum: non solum idcirco, quod huius maiores sint vires, verum etiam, quia, ut plurimum, qui molestant, sunt Spiritus Dæmoniorum, apud quos deprecatoria uti, religione prohibemur. Nolo vos, inquit Apostolus, socios fieri Dæmoniorum, 1. Cor. II.*
14. *Omnibus verò existimarem licere Spiritus adiurationibus progere, licet non eodem omnibus fructu. Quamuis enim religionis actus sit adiuratio, & ad diuinum cultum spectet; ordinis tamen, & qui solis Deo consecratis personis conueniat, actus non est. Quicumque Deum inuocare possunt, Spiritus, per Deum, ut conditionem suam prodant, possunt adiurare.*
15. *Cum fructu tamen semper hunc actum non omnes exercent. Exemplo illi sunt, quorum Actuum Apostolorum historia meminit, Cap. 19. qui cum Dæmoniacos adiurarent per Deum, quem Paulus prædicaret, tantum abest, ut quicquam promouerint; ut in se experti sint crudeles, quibus ipsi dominari posse videbantur. Itaque qui Catholicam fidem non profitentur, adiurare Spiritus per Deum possunt: feliciter (si tamen pro suæ doctrinæ confirmatione hoc tentent) semper non possunt: quemadmodum neque eosdem ex humanis corporibus eijcere: sicut alias demonstratum est: Disputatione de Dæmoniacis.*
16. *Atque ut hi frustra Spiritus persæpe adiurant; ita adiurabunt vtiliter admodum, qui sacris initiati, in Christi corpus, tam verum, quam mysticum, habent potestatem: non idcirco solum; quia magna est in Christi Ecclesia potestas, verum etiam, quia si vllis, his summa, in Dæmones, atque omnes molestantes Spiritus collata potentia.*
17. *Et quamuis vitæ sanctimoniam ad hoc opus feliciter conficiendum necessaria non sit; tutius tamen, atque confidentius maioriq̃ue cum spe victoriæ, Spiritus adiurabunt Sacerdotes, si cum potestate, qua pollent, vitæ innocentia atque integritas sit coniuncta.*
18. *Proderit & virtutum exercitium præmississe; ieiunij inquam, orationis, atque elemosynarum. Quemadmodum hæc præsidia res alias arduas aggressuris, adiumento, temporibus omnibus fuerunt;*

tunt; ita hic frustra adhiberi, nullo modo dici debet. *Pietas*, inquit Apostolus, *ad omnia utilis est*. 1. Timoth. 4.

Quod verò præter hæc solida aduersus spiritus præsidia, etiam *sacris vestibus* Sacerdotes induantur, damnari non debet. Dum suo officio satisfacit Sacerdos; malè facit, si suo officio conuenientibus vtatur vestibus? 19.

Porro *Quibus locis* atque *temporibus* Adiuratio fieri debet? Iis quibus Spiritibus, quos adiuramus, præsentibus esse possumus Quis Herbi poll existens adiurabit eos, qui Constantinopoli sunt molesti? aut eos, quos, vtrum iam sint præsentibus ignorat? 20.

Quocirca, si nocte tantum molesti sunt Spiritus; frustra interdum, quando absentes putantur, adhibebitur *Adiuratio*, etiam iis locis, quibus alioquin molesti esse solent. Et si in sola vinaria cella tumultus excitantur; frustra adiurabuntur in solarario. *Adiuratio* sine locutione non est; locutio ad præsentibus est, non absentes. 21.

Vtrum verò hoc vel illo modo præsentibus esse Spiritus obferuentur; ad rem parum facit. Sufficit si præsentibus conspiciantur, sufficit si tumultu excitato præsentibus esse credantur. Quemadmodum loqui contingit præsentibus, tam iis, quos videmus; quàm quos audimus tantum: ita *adiurare* possumus tam eos, quos coram conspiciamus; quàm quos auditu præsentibus esse cognoscimus. 22.

Finis secunda partis de infestis locis.